

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2022

KASKISTEN KAUPUNGIN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

SISÄLLYS

1. VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET JA PAIKALLINEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA	3
1.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja niiden velvoittavuus	3
1.2 Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma	4
1.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	5
2. VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	8
2.1 Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet	8
2.2 Varhaiskasvatuksen toimintamuodot	9
2.3 Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua	9
2.4 Arvoperusta	10
2.5 Oppimiskäsitys	12
2.6 Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus	13
2.7 Laaja-alainen osaaminen	14
3. VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	16
3.1 Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet	17
3.2 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt	20
3.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa	21
4. VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGISEN TOIMINNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTTAMINEN	23
4.1 Pedagogisen toiminnan viitekehys	23
4.2 Pedagoginen dokumentointi	24
4.3 Monipuoliset työtavat	24
4.4 Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä	25
4.5 Oppimisen alueet	26
4.6 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia	32
5. LAPSEN TUKI	33
5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja vastuut	33
5.2 Yhteistyö tuen aikana	34
5.3 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa	35
5.4 Lapsen tuen arviointi	38
5.5 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana	39
5.6 Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista	40
6. VAIHTOEHTOISEEN PEDAGOGIIKKAAN TAI ERITYISEEN KATSOMUKSEEN PERUSTUVA VARHAISKASVATUS	41
7. TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN VARHAISKASVATUKSESSA	42
7.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen	42

1. VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET JA PAIKALLINEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatustilain¹ perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatus toteutetaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaa erityisesti varhaiskasvatustilain, jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista. Esiopetus, jota säätelee perusopetuslaki, on osa varhaiskasvatusta². Esiopetusta ohjaa Opetushallituksen määräyksenä annettu Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet.

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti³. Periaatteisiin kuuluu kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys. Inklusiivisuus on käsitteenä laaja ja se tulee nähdä kaikkia lapsia koskevana ja varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyvänä periaatteena, arvona ja kokonaisvaltaisena tapana ajatella. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista.

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisen ohjauksen tarkoituksena on luoda yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle.

1.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja niiden velvoittavuus

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä tavoitteista ja sisällöistä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lasten huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuksen järjestäjiä oikeudellisesti velvoittava määräys. Perusteasiakirja sisältää määräysten lisäksi kokonaisuuden ymmärtämistä avaavaa tekstiä.

¹ Varhaiskasvatustilain (540/2018)

² Perusopetuslaki (628/1998) ja perusopetusasetus (852/1998)

³ Varhaiskasvatustilain 3 §

Varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus on kolmitasoinen. Se koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmista.

Varhaiskasvatussuunnitelmatasot:

1.2 Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksen järjestäjien tulee laatia ja hyväksyä valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Varhaiskasvatussuunnitelman laatimisvelvoite koskee myös kunnan hankkimaa avointa varhaiskasvatustoimintaa ja kunnan valvomaa yksityistä lasten päiväkotitoimintaa tai yksityistä perhepäivähoitoa. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat velvoittavia ja niitä tulee arvioida ja kehittää. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma voidaan laatia kaikkia toimintamuotoja koskevaksi (päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta) tai kullekin toimintamuodolle erikseen.

Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan siten, että se määrittelee, ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisesti. Suunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, mahdolliset pedagogiset painotukset, lasten tarpeet sekä varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset. Paikalliset suunnitelmat voivat tarkentaa valtakunnallisia perusteita, mutta ne eivät voi sulkea pois mitään lain, asetuksen tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellyttämää tavoitetta tai sisältöä.

Kaskisten varhaiskasvatussuunnitelma määrittelee, ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisesti. Kaskisten varhaiskasvatussuunnitelmassa on toistettu valtakunnallisen suunnitelman asiasisältöjä ja varhaiskasvatustilakia, mutta niitä on kirjattu kunnan suunnitelmaan vain välttämättömin sekä asiaa selvittävin osin. Tämä varhaiskasvatussuunnitelma koskee koko Kaskisten kaupungin varhaiskasvatusta. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu yhtenä yhteisenä suunnitelmana suomen ja ruotsin kielellä. Kaskisten varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa on huomioitu kaupungin strategia, jossa keskeisenä missiona on, miten kaupunki pyrkii edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja kestävä kehitystä sekä kehittyvänä kaupunkina huolehtii asukkaistaan ja heidän hyvinvoinnistaan. Kaskisten Sivistyslautakunta hyväksyy varhaiskasvatussuunnitelman kokouksessaan ja se julkaistaan osoitteessa [Varhaiskasvatussuunnitelma | Kaskinen](#). Varhaiskasvatussuunnitelma tulostetaan myös paperiversiona ja se on luettavissa päiväkodilla tai myös huoltajien lainattavissa tarpeen ja toiveen mukaan.

Kunnan yhteisen suunnitelman lisäksi varhaiskasvatuksessa tehdään vuosittain ryhmäkohtaiset vuosisuunnitelmat, jotka täydentyvät toimintavuoden mittaan lasten kiinnostusten kohteiden sekä eri projektien myötä opetussuunnitelman mukaisesti. Pienimpien lasten osalta vuosisuunnitelma laaditaan vuosikellon muodossa.

Opetussuunnitelman sekä vuosisuunnitelman tavoitteena on tuoda varhaiskasvatuksen sisällöt ja toiminta näkyväksi toimintavuoden aikana. Ryhmäsuunnitelmaan kirjattavista sisällöistä keskustellaan ja niitä arvioidaan yhdessä huoltajien kanssa toimintakauden alussa pidettävässä vanhempainillassa.

Jokaiselle lapselle tehdään toimintakausittain varhaiskasvatussuunnitelma, jonka tarkoitus on tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä varmistaa varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutuminen kyseisen lapsen osalta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on toiminnan suunnittelun ja arvioinnin väline.

Lapsen kasvun ja oppimisen jatkuvuuden ja eheyden turvaamiseksi varhaiskasvatussuunnitelma on sidoksissa esiopetuksen sekä perusopetuksen opetussuunnitelmiin sekä näitä koskeviin paikallisiin suunnitelmiin.

Kaskisten varhaiskasvatussuunnitelmaa on valmisteltu työryhmässä, johon on kuulunut 6 varhaiskasvatuksen ammattilaista eri ammattiryhmistä. Jäljempänä suunnitelman laatimista on täydennetty asiantuntijoiden avustuksella. Huoltajat ovat vanhempainillassa voineet kommentoida ja tuoda esiin tärkeimmiksi kokemiaan arvoja varhaiskasvatuksessa ja nämä on huomioitu suunnitelmaa laadittaessa. Lasten osalta heidän mielipiteitään on kuultu käydyissä keskusteluissa, joissa lapset ovat kertoneet mistä pitävät eniten ja minkälaisia kiinnostuksen kohteita heillä on.

Lasten kiinnostuksen kohteet huomioidaan toiminnan suunnittelussa:

Toiminnan arviointi on jatkuvaa. Arviointia ja kehittämistä toteutetaan säännöllisesti Karvin (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus) varhaiskasvatukseen laadittujen arvioinnin tasojen mukaisesti. Huoltajat arvioivat oman lapsensa varhaiskasvatussuunnitelman mukaisien tavoitteiden toteutumista mutta myös varhaiskasvatussuunnitelmaprosessia, toimintaa sekä tavoitteiden toteutumista toimintavuoden mittaan sekä kevään asiakastytyyväisyyskyselyn yhteydessä. Arviointi kohdistuu aina toimintaan. Arvioinnin tuloksia hyödynnetään toiminnan kehittämisessä.

1.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksessa olevalla lapsella on varhaiskasvatuslain turvaama oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Näiden toteuttamiseksi laaditaan jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet. Myös lapsen mielipide ja toiveet tulee selvittää ja huomioida lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessissa. Henkilöstön vastuulla on etsiä sopivat keinot lapsen näkökulmien

selvittämiseksi. On tärkeää, että sekä huoltajan että henkilöstön havainnot ja näkemykset lapsen kehityksen ja oppimisen vaiheista sekä ryhmässä toimimisesta otetaan huomioon.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeä tuntee lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet. Lisäksi laatimisessa otetaan huomioon lapsen kielellinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta.

Varhaiskasvatustilaki velvoittaa laatimaan jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman yhteistyössä henkilöstön ja huoltajien kanssa. Jäljempänä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta käytetään lyhennettä "Vasu".

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tulee sisältää seuraavat asiat:

- lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vahvuudet sekä lapsen kiinnostuksen kohteet
- lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi ja toteutumisen arviointi
- lapsen mahdollisesti tarvitsema tuki (luku 5)
- mahdollinen suunnitelma lääkähoidosta
- lapsen, henkilöstön ja huoltajan yhdessä sopimat asiat
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet muut mahdolliset asiantuntijat
- tieto siitä, milloin suunnitelma on laadittu ja tarkistettu ja milloin suunnitelma tarkistetaan seuraavan kerran

Jokaisella lapsella on oltava voimassa oleva varhaiskasvatussuunnitelma "Vasu" jokaiselle toimintakaudelle. Kun lapsi aloittaa Kaskisissa uudessa päiväkodissa tai perhepäivähoidossa, on varhaiskasvatussuunnitelma tehtävä kahden kuukauden kuluessa aloituksesta. Ensimmäisen keskustelun tarkoituksena on, että huoltajat ja varhaiskasvatuksen henkilöstö tutustuvat toisiinsa, luovat pohjaa yhteistyölle ja varhaiskasvatuksen henkilöstö oppii tuntemaan lapsen paremmin. Voimassa oleva varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan siinä ryhmässä, johon lapsi toimintakaudella sijoittuu. Näin lasten varhaiskasvatussuunnitelmat ohjaavat henkilöstön toimintaa kyseisessä ryhmässä.

Jatkossa lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan kerran vuodessa ja sitä päivitetään aina tarvittaessa, mikäli lapsen tarpeet sitä edellyttävät. Keskusteluun varataan riittävästi aikaa ja sen aikana arvioidaan mennyttä, tarkastellaan nykyhetkeä ja suunnitellaan tulevaa. Edellinen varhaiskasvatussuunnitelma on pohjana uutta tehdessä, sillä lapsen vasukeskustelu sisältää aina menneen suunnitelman arvioinnin sekä tulevan suunnittelun. Lapsen Vasu tulee olla laadittuna kunkin toimintavuoden syyskuun loppuun mennessä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessin eteneminen:

Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista mahdollisimman laajasti ja varmistaa, että varhaiskasvatuksen yleiset tavoitteet toteutuvat kyseisen lapsen osalta. Lapsen Vasun tavoitteet perustuvat kyseisen lapsen vahvuuksiin ja mielenkiinnon kohteisiin ja tällöin varhaiskasvatuskeskustelu käydään näiden vahvuuksien, mielenkiinnon kohteiden sekä myös mahdollisten tuen tarpeiden tuntemisen pohjalta. Kaikki nämä seikat tuodaan esiin keskustelussa ja kirjataan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tämän vuoksi on tärkeää, että lasta havainnoidaan jatkuvasti arjessa. Lisäksi lasta voidaan haastatella ikätaso huomioiden, mikä edistää lapsen osallisuutta vasuprosessissa. Myös huoltajien toivotaan käyvän etukäteispohdintaa lapsensa tärkeistä asioista ennen keskustelua.

Tavoitteita asetettaessa otetaan huomioon myös huoltajan ja mahdollisten muiden asiantuntijoiden näkemykset lapsen hyvinvoinnista, kehityksestä, oppimisesta, ja tuen tarpeista. Varhaiskasvatuksessa lapsen tuen tarpeisiin vastataan pedagogisilla, rakenteellisilla ja hoidollisilla tukitoimilla, jotka suunnitellaan yksilöllisesti lapsen tarpeiden mukaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen mahdollinen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tuki, sen toteuttaminen sekä tuen vaikuttavuuden ja tukitoimien toteutumisen arviointi. Tukeen liittyvien hallintopäätösten laatimisen prosessi paikallisesta näkökulmasta kuvataan tarkemmin kohdassa 5. Lapsen tuki. Tarpeen mukaan lapsen Vasuun liitetään myös lapsen mahdollinen lääkehoidon suunnitelma.

Vasun laadinnan jälkeen huoltajat tarkistavat tiedot ja kun he ovat todenneet asiat oikein kirjatuiksi, Vasu lukkiutuu. Vasuun kirjattuihin tavoitteisiin sekä mahdollisiin tukitoimiin perustuen varhaiskasvatuksen kasvattajat havainnoivat lapsia ja havaintojen pohjalta käyvät tiimipalavereissa keskusteluja lasten tilanteista. Vasuun kirjattuihin tavoitteisiin sekä huoltajien kanssa sovittuihin asioihin palataan tarvittaessa toimintavuoden aikana, mikäli lapsen elämässä tai tarpeissa tapahtuu muutoksia. Vasua voidaan päivittää toimintavuoden aikana niin usein kuin lapsen tilanne sitä vaatii.

Päiväkodissa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta vastaa varhaiskasvatuksen opettaja. Perhepäivähoidossa suunnitelman laadinnasta vastaavat yhdessä perhepäivähoitaja sekä varhaiskasvatuksen opettaja, joka toimii suunnitelman laadinnan ohjaajana.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on salassa pidettävä. Kaskisissa varhaiskasvatussuunnitelman lomakkeena käytetään Opetushallituksen mallilomakkeen pohjaa, jonka perusteella suunnitelma laaditaan ja se tallennetaan Kaskisten varhaiskasvatuksessa käytössä olevaan tietojärjestelmään Päikkyy. Lapsen Vasu arkistoidaan tietosuojalain mukaisesti tietojärjestelmään. Lapsen siirtyessä ryhmästä toiseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, siirtyy hänen mukanaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma sähköisessä järjestelmässä. Lapsen siirtyessä uuteen paikkaan on aikaisemman varhaiskasvatuksen järjestäjän toimitettava lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle taholle. Välttämättömiksi määritellään sellaiset tiedot, jotka toimijalla on oltava, jotta toiminta uudessa ryhmässä pystytään järjestämään lapsen tarpeiden ja edun mukaisesti.

Toiminnan arviointi on jatkuvaa. Yksilötason arviointi toteutuu lapsen Vasua laadittaessa ja suunnitelman seurannassa, lapsen kanssa käytävissä keskusteluissa ja yhteistyössä huoltajien kanssa. Henkilökunta havainnoi lasta ja käy yhteistä keskustelua, joka toteutuu henkilökunnan tiimipalavereissa. Esille tulevat asiat dokumentoidaan. Lapsi itse voi arvioida toimintaa esimerkiksi hymynaama-korttien avulla ja kertoa omista ajatuksistaan. Keväällä arvioidaan jokaisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden toteutumista yhdessä huoltajien kanssa. Huoltajat arvioivat myös varhaiskasvatussuunnitelmaprosessia kevään asiakastytyväisyyskyselyn yhteydessä. Arviointi kohdistuu aina toimintaan.

2. VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jolla on monia tehtäviä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun

2.1 Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Kunta on velvollinen järjestämään varhaiskasvatusta niin laajasti ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa on tarvetta. Varhaiskasvatus on pyrittävä järjestämään lähellä palvelun käyttäjiä ja paikallisia tarpeita vastaavina aukioloaikoina. Varhaiskasvatusta voidaan varhaiskasvatustilain mukaan toteuttaa päiväkotitoimintana, perhepäivähoitona tai avoimena varhaiskasvatustoimintana. Laissa säädetty lapsen oikeus varhaiskasvatukseen koskee päiväkodissa tai perhepäivähoidossa annettavaa varhaiskasvatusta. Huoltaja päättää lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen. Esiopetuksessa olevalla lapsella tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen lain oikeuttamalla tavalla.

Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielenä olevalla suomen, ruotsin tai saamen kielellä.

Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet perustuvat Suomen perustuslakiin, varhaiskasvatustilain ja varhaiskasvatuksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Varhaiskasvatukseen sovelletaan myös hallintolakia ja lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta. Suomen perustuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Varhaiskasvatuksen järjestämisessä on otettava huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Tällaisia ovat muun muassa yhdenvertaisuuslaki, tasa-arvolaki, Euroopan ihmisoikeussopimus, YK:n lapsen oikeuksien sopimus, YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet.

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään varhaiskasvatustilain. Tavoitteet ohjaavat perusteiden sekä paikallisen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa, toteuttamista ja arviointia.

Varhaiskasvatustilain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on:

- 1)** edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia
- 2)** tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti
- 3)** toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset
- 4)** varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö
- 5)** turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä
- 6)** antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa

7) tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä

8) kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

9) varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin

10) toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä

Varhaiskasvatuksen järjestäjällä on velvollisuus kertoa huoltajille varhaiskasvatuksen tavoitteista ja toiminnasta sen eri toimintamuodoissa. Huoltajalle järjestetään mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lisäksi huoltajille järjestetään säännöllisesti mahdollisuus osallistua paikallisen ja yksikkökohtaisen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.

2.2 Varhaiskasvatuksen toimintamuodot

Kaskisten varhaiskasvatuksessa on laadittu yhteinen toimintamalli ja säännöt, joiden mukaisesti toteutuu varhaiskasvatuslain mukainen toiminta. Kaskisten varhaiskasvatuspalveluja tarjotaan yhdessä kunnallisessa päiväkodissa sekä yhden perhepäivähoitajan toimesta. Päiväkodin aukioloajat määräytyvät vuosittain tarpeen mukaan. Ilta- tai vuorohoitoa järjestetään huoltajien työ- tai opiskeluaiakataulujen mukaan. Päiväkoti aukeaa kuitenkin varhain aamulla, johtuen huoltajien työn luonteesta. Päiväkodissa on paikkoja 0-5 vuotiaille sekä suomenkielisille että ruotsinkielisille lapsille sekä omat ryhmät esiopetusryhmät molemmille kieliryhmille. Esiopetus sekä sitä täydentävä varhaiskasvatus järjestetään samassa ryhmässä, jolloin lapsen päivästä tulee eheä kokonaisuus. Edellä mainittujen toimintojen lisäksi järjestetään päiväkodin toimintana koululaisten 1. ja 2. luokan oppilaille aamu- ja iltapäivätoimintaa. Toiminta järjestetään joko koulun tai päiväkodin tiloissa.

Kaskisten varhaiskasvatus tapahtuu pääosin pienessä, kaksikielisessä päiväkodissa, jossa lapset toimivat luontevasti eri-ikäisten kanssa. Päiväkodin henkilökunta oppii tuntemaan kaikki päiväkodin lapset ja yhteistyö eri-ikäisten välillä on luontevaa ja helppoa. Perhepäivähoitaja toimii omassa kodissaan pienessä ryhmässä ja hoito on kodinomaista viihtyisässä ympäristössä.

Kaskisissa sekä henkilökunta, että vanhemmat tuovat esiin kaksikielisyyden tärkeyden päiväkodissa. Kaksikielisyys päiväkodissa tarkoittaa sitä, että ryhmissä on sekä suomenkielisiä, että ruotsinkielisiä lapsia. Lapset leikkivät paljon yhdessä ja kuulevat luontevasti molempia kieliä päiväkodissa. Päiväkodin ryhmissä on huolehdittu siitä, että niissä on sekä suomen- että ruotsinkielistä henkilökuntaa ja että jokainen työntekijä pystyy ohjaamaan lasta molemmilla kielillä. Myös muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien lasten kielen opetuksesta sekä tuesta huolehditaan lapsen omassa ryhmässä sekä S2-opettajan toimesta.

Kaskisissa, Suomen pienimmässä kaupungissa, varhaiskasvatuksen toiminta järjestetään kunnallisena päiväkotitoimintana sekä perhepäivähoitona. Kaupungissa toimii vain yksi päiväkotitoiminta, mutta kaikille kunnassa asuville lapsille kyetään tarjoamaan paikka. Näin ollen Kaskisissa ei ole tarjolla avointa varhaiskasvatusta eikä yksityistä varhaiskasvatustoimintaa.

2.3 Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua

Varhaiskasvatus on tärkeä osa lapsen kasvun ja oppimisen polkua. Varhaiskasvatus luo perustaa elinikäiselle oppimiselle. Lapsi tuo varhaiskasvatukseen mukanaan aiemman elämäkokemuksensa, jossa merkittävänä tekijänä ovat huoltajan ja lapsen väliset vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteet. Henkilöstön tehtävänä on luoda luottamuksellinen suhde lapseen. Huoltajan ja henkilöstön välinen yhteistyö tuo lapsen elämään jatkuvuutta ja turvallisuutta. Sovittaessa lapsen varhaiskasvatuksen tavoitteista avoin, arvostava ja tasavertainen kohtaaminen on tärkeää. Säännöllinen

yhteistyö on oleellista, jotta perheiden ja henkilöstön yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Laadukkaan kokonaisuuden lähtökohtana on, että varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen henkilöstö tuntee koulutusjärjestelmän sekä sen eri vaiheiden keskeiset tavoitteet, ominaispiirteet ja käytännöt. Lasten hyvinvoinnin sekä kehityksen ja oppimisen sujuvuuden vuoksi myös siirtymävaiheet suunnitellaan ja niitä arvioidaan.

Kaskisissa vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön perustana on ajatus, että huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää. Henkilöstön tehtävänä on luoda luottamuksellinen suhde lapseen ja vanhempiin. Huoltajien ja vanhempien välinen yhteistyö tuo lasten elämään turvaa ja jatkuvuutta. Avoin, arvostava ja tasavertainen kohtaaminen on tärkeää.

Yhteistyö vanhempien kanssa on erityisen tärkeää, kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa. Henkilökunnan ja päiväkodin johtajan kanssa voidaan keskustella siitä mikä toimintamuoto (päiväkoti, perhepäivähoito) olisi lapselle paras vaihtoehto. Vanhempien toiveita kuunnellaan. Perhepäivähoito on kodinomaista ja sinne pyritään ohjaamaan alle 3-vuotiaita kokopäivähoitoa tarvitsevia lapsia. Hoito siellä tapahtuu suomen kielellä. Huoltajilla on myös mahdollisuus ennakkoon käydä tutustumassa sekä päiväkotiin, että perhepäivähoitoon. Varhaiskasvatuksen aloitus suunnitellaan aina yhdessä vanhempien kanssa. Ennen varsinaisen hoidon aloittamista pyritään siihen, että noin viiden päivän ajan lapsi tutustuu varhaiskasvatukseen. Aluksi ollaan paikalla yhdessä vanhemman kanssa, sitten lapsi jää lyhyeksi aikaa yksin ja lopuksi vähän pidemmäksi aikaa. Tutustumisessa on tärkeä huomioida lasten yksilöllisyys.

Henkilökunta kertoo päivittäin vanhemmille lapsen päivittäisistä tapahtumista ja kokemuksista. Kannustavat ja lapsen kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Huoltajan ja henkilökunnan havaintojen jakaminen luovat pohjan lapsen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnin turvaamiselle. Päiväkodin toiminnasta jaetaan tietoa joko ilmoitustauluilla tai kotiin jaettavien viikko-ohjelmien kautta. Perhepäivähoitaja näkee päivittäin kaikki vanhemmat ja tiedottaa asioista keskustelemalla.

Varhaiskasvatuksen siirtymävaiheisiin on laadittu suunnitelma ja toimintaohjeet. Pienessä kaupungissa on vain yksi päiväkotitoiminta, joten siirtymävaiheita ei useinkaan lapsen kohdalle tule. Kaskisissa siirtymävaiheet koskevat perhepäivähoidosta päiväkotitoimintaan siirtymistä, varhaiskasvatuksesta esiopetukseen siirtymistä sekä esiopetuksesta perusopetukseen siirtymistä. Siirtymävaiheissa henkilökunta ja huoltajat toimivat yhteistyössä, lähtökohtana lapsen tarpeet. Lapsen siirtyessä perhepäivähoidosta päiväkotitoimintaan, huoltajat vierailevat lapsen kanssa päiväkodissa, lapsen tarpeen mukaan. Perhepäivähoidon varahoito tapahtuu päiväkodissa hoitajan lomien aikana. Kun lapsi siirtyy varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, pidetään yhteistyöpalaveri varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen opettajien kesken, myös erityisopettaja voi osallistua. Lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen osallistuu palaveriin esiopetuksen opettaja, luokanopettaja sekä erityisopettaja. Tarvittaessa mukaan osallistuu myös kuraattori, puheterapeutti, psykologi sekä varhaiskasvatuksen henkilökuntaa. Päiväkodin johtajaa sekä koulutoimenjohtajaa informoidaan lasten mahdollisista tuen tarpeista. Keväisin järjestetään nk. siirtymispäivä, jolloin esiopetukseen sekä perusopetukseen siirtyvät lapset voivat tutustua uuteen toimintamuotoonsa.

2.4 Arvoperusta

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteina ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, inklusiiviset periaatteet ja lapsen syrjintäkielto YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen, varhaiskasvatustuksen ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti. Lapsuuden itseisarvo Varhaiskasvatuksen tehtävänä on suojella ja edistää lasten oikeutta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Varhaiskasvatus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvosta. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri

sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.

Ihmisenä kasvaminen

Varhaiskasvatus perustuu elämän, kestävän elämäntavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Henkilöstö tukee lasten kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Varhaiskasvatuksessa arvostetaan sivistystä, mikä ilmenee tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia oikein. Henkilöstö ohjaa lapsia toimimaan arvoperustan mukaisesti sekä keskustelemaan arvoista ja ihanteista. Varhaiskasvatuksessa kiusaamista, rasismia tai väkivaltaa ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään.

Lapsen oikeudet

Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen. Lapsella on oikeus leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan sekä rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti. Lapsella on oikeus yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumiseen. Lapsella on oikeus saada riittävää ja oikea-aikaista tukea varhaiskasvatuksessa. Lapsella on oikeus saada tietoa monipuolisesti, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita.

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

Varhaiskasvatus edistää suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja esimerkiksi sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta. Henkilöstön tulee luoda moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri. Varhaiskasvatus rakentuu moninaiselle kulttuuriperinnölle, joka muotoutuu edelleen lasten, heidän huoltajiensa sekä henkilöstön vuorovaikutuksessa.

Perheiden monimuotoisuus

Ammatillinen, avoin ja kunnioittava suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin ja perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatuskäytäntöihin luo edellytyksiä hyvälle kasvatusyhteistyölle. Lasten perheidentiteettiä ja perhesuhteita tuetaan siten, että jokainen lapsi voi kokea oman perheensä arvokkaaksi.

Terveellinen ja kestävä elämäntapa

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on ohjata lapsia terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia kehittää taitojaan ja esteettistä ajatteluaan. Varhaiskasvatuksessa tunnistetaan ja noudatetaan kestävän elämäntavan periaatteita niin, että sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuus huomioidaan. Varhaiskasvatus luo perustaa ekososiaaliselle sivistykselle niin, että ihminen ymmärtää ekologisen kestävyuden olevan edellytys sosiaaliselle kestävyydelle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle.

Varhaiskasvatuksen arvoperusta on määritelty valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ja se pohjautuu mm. YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen ja varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä Kaskisten kaupungin strategiaan. Kaskisten kaupungin varhaiskasvatus sekä päiväkodissa että perhepäivähoidossa perustuu näihin arvoihin. Arvot ohjaavat henkilökuntaa ja varhaiskasvatuksen toimintaa.

Varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa on vanhemmilla ollut mahdollisuus kertoa toiveistaan sekä tärkeimmiksi kokemansa arvot varhaiskasvatuksen toiminnalle:

Myös henkilökunta on käynyt laajaa keskustelua tärkeimmiksi kokemistaan arvoista työssään lasten kanssa:

- terveet elämäntavat
- turvallisuus
- ehdoton ei kiusaamiselle
- vuorovaikutus
- tasa-arvo
- oikeus oppimiseen
- rakkaus lapseen
- ihmisarvon kunnioitus
- lapsen kasvu itsenäisyyteen ja itsestä huolehtimiseen
- aikuinen on malli

2.5 Oppimiskäsitys

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Oppimiskäsitys pohjautuu myös näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana. Lapset ovat synnynnäisesti uteliaita ja haluavat oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Siinä yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset, kieli ja ajattelu. Oppimista tapahtuu muun muassa lasten havainnoissa ja tarkkaillaessa ympäristöään sekä jäljitellessä muiden toimintaa. Lapset oppivat myös leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.

Varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla asioilla on yhteys lasten kehittyviin valmiuksiin sekä muuhun kokemusmaailmaan ja kulttuuriseen taustaan. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa

turvalliseksi. Myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet edistävät oppimista. Vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. Lasten tulee saada oppimiseensa henkilöstön ohjausta ja tukea. Lapsia kiinnostava, tavoitteellinen ja sopivasti haastava toiminta innostaa oppimaan lisää. Jokaisen lapsen tulee saada onnistumisen kokemuksia ja iloa omasta toiminnastaan sekä itsestään oppijana.

Leikki on varhaiskasvatusikäisten lasten oppimiselle merkityksellistä. Se on lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, jossa lapset samalla oppivat monia taitoja ja omaksuvat tietoa. Varhaiskasvatuksessa tulee ymmärtää leikin itseisarvo lapselle sekä sen pedagoginen merkitys oppimisessa ja lasten kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa.

2.6 Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa pedagogiikka perustuu määriteltyyn arvoperustaan, käsitykseen lapsesta, lapsuudesta sekä oppimisesta. Pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteiseen, erityisesti kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteutumiseksi. Se näkyy varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa, oppimisympäristöissä sekä kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudessa. Pedagogiikan painottuminen varhaiskasvatuksen kokonaisuudessa edellyttää pedagogista asiantuntemusta sekä henkilöstön yhteistä ymmärrystä siitä, miten lasten oppimista ja hyvinvointia voidaan parhaalla tavalla edistää.

Varhaiskasvatus toteutuu henkilöstön, lasten ja ympäristön vuorovaikutuksessa, jossa kasvatus, opetus ja hoito muodostavat eheän kokonaisuuden. Näitä kolmea ulottuvuutta voidaan tarkastella käsitteellisesti erillisinä, mutta käytännön toiminnassa ne nivoutuvat yhteen. Tämä mahdollistaa kokonaisvaltaisen lähestymistavan lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämisessä. Kasvatus, opetus ja hoito painottuvat eri tavoin eri-ikäisten lasten toiminnassa sekä varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa

Kasvatus on toimintaa, jonka myötä kulttuuriset arvot, tavat ja normit välittyvät, muovautuvat ja uudistuvat. Osaltaan kasvatuksen tavoite on siirtää kulttuuriperintöä sekä tärkeinä pidettyjä arvoja ja traditioita seuraavalle sukupolvelle. Kasvatuksen avulla ohjataan lapsia muodostamaan omia mielipiteitään ja arvioimaan kriittisesti vallitsevia ajattelu- ja toimintatapoja sekä toimimaan eettisesti kestäväällä tavalla. Kasvatuksen sivistystehtävänä on ohjata tietoisesti lasten yksilöllisen identiteetin muotoutumista siten, että lapset oppivat havaitsemaan oman toimintansa vaikutukset toisiin ihmisiin ja ympäristöönsä. Lasten kehitystä tuetaan niin, että he oppivat toimimaan sekä käyttämään osaamistaan myös toisten hyväksi.

Opetuksen lähtökohtana on varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritelty oppimiskäsitys. Opetuksen tarkoitus on edistää lasten oppimista ja auttaa lapsia luomaan merkityksiä itsestään, toisista ihmisistä sekä ympäröivästä maailmasta. Varhaiskasvatuksessa lapsia innostetaan ja motivoidaan opettelemaan uusia asioita sekä ohjataan käyttämään erilaisia oppimisen tapoja. Opetus tukee ja siinä hyödynnetään lasten luontaista uteliaisuutta ja tutkimisen halua. Opetuksessa otetaan huomioon lasten kehittyvät taidot, mielenkiinnon kohteet, vahvuudet ja yksilölliset tuen tarpeet. Lisäksi opetuksen perustana ovat oppimisympäristöille, laaja-alaiselle osaamiselle, pedagogiselle toiminnalle, ja lapsen tuelle asetetut tavoitteet

Hoito on fyysisistä perustarpeista huolehtimista sekä tunnepohjaista välittämistä. Tavoitteena on, että lapsi tuntee itsensä arvostetuksi ja ymmärretyksi sekä kokee olevansa yhteydessä toisiin ihmisiin. Vastavuoroinen ja kunnioittava vuorovaikutussuhde sekä myönteinen kosketus ja läheisyys muodostavat perustan hyvälle hoidolle ja huolenpidolle. Päivittäin toistuvat tilanteet, kuten ruokailu, pukeminen ja riisuminen, lepo ja hygieniasta huolehtiminen, ovat keskeinen osa lapsen päivää ja osa pedagogista toimintaa. Varhaiskasvatuksen hoitotilanteet ovat aina

samanaikaisesti kasvatus- ja opetustilanteita, joissa opitaan esimerkiksi vuorovaikutustaitoja, itsestä huolehtimisen taitoja, ajan hallintaa sekä omaksutaan hyviä tottumuksia.

2.7 Laaja-alainen osaaminen

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa lasten laaja-alaiselle osaamiselle. Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Tietojen ja taitojen käyttämiseen vaikuttavat lasten omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen edistää lasten kasvua yksilöinä ja yhteisönsä jäseninä. Osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän.

Kaskisten varhaiskasvatuksessa pyritään vahvistamaan lasten laaja-alaista osaamista laadukkaalla pedagogisella toiminnalla. Nämä osa-alueet huomioidaan päiväkodin ja perhepäivähoidon toimintakulttuurissa ja oppimisympäristössä.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet:

Ajattelu ja oppiminen

Lasten ajattelu ja oppiminen kehittyvät monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten avulla. Ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee olla tilaa. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla yhdessä ideoita ja tutkia maailmaa. Lasten taitoja jäsentää, nimetä ja kuvata ympäristöä ja sen ilmiöitä tuetaan lasten iän ja kehityksen mukaisesti. Lapsia rohkaistaan kysymään ja kyseenalaistamaan. Heidän kanssaan iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia. Lapsia kannustetaan myös sinnikkyteen ja olemaan lannistumatta epäonnistumisista sekä keksimään ratkaisuja eri tilanteissa. Heitä ohjataan suuntaamaan ja ylläpitämään tarkkaavaisuuttaan. Päivittäinen, riittävä fyysinen aktiivisuus tukee lasten ajattelua ja oppimista. Toiminnan pedagoginen dokumentointi sekä yhteinen pohdinta auttavat lapsia havaitsemaan oppimistaan ja tunnistamaan vahvuuksiaan. Tämä vahvistaa lasten uskoa omiin kykyihinsä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin. Henkilöstö toimii mallina lapsille toisten ihmisten sekä kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden myönteisessä kohtaamisessa. Lapsia ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Yhteistyöhön perustuva toiminta luo mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa. Lasten kanssa harjoitellaan asettumista toisen asemaan, opetellaan tarkastelemaan asioita eri näkökulmista sekä ratkaisemaan ristiriitilanteita rakentavasti. Tämä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja. Lapsia tuetaan kulttuuri-identiteettien rakentamisessa. Varhaiskasvatuksessa saadut kokemukset, tiedot ja taidot kulttuuriperinnöstä vahvistavat lapsen kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Esimerkiksi leikit, ruokailuhetket ja juhlat tarjoavat tilaisuuksia jakaa kokemuksia erilaisista perinteistä ja tavoista. Lapsia tuetaan myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Lasten itsenäisyyden asteittaista lisääntymistä tuetaan. Lapsia autetaan ja heitä kannustetaan pyytämään apua sitä tarvitessaan. Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja kuten pukeutumista, ruokailua sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Lapsia ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä, kuten lähiluonnossa ja liikenteessä. Lasten kanssa käsitellään heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita kuten levon, ravinnon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Lapsia autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelystä. Lasten tunnetaidot vahvistuvat, kun heidän kanssaan opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita. Lapsia ohjataan myös kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

Monilukutaito

Monilukutaito on kulttuurisesti moninaisten viestien ja ympäröivän maailman ymmärtämisen sekä vuorovaikutuksen näkökulmasta keskeinen perustaito. Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinna ja tuottamisen taitoja. Monilukutaidon perustana on laaja tekstikäsitelmä, jonka mukaan erilaiset tekstit voivat olla muun muassa kirjoitetussa, puhutussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Siihen sisältyy erilaisia lukutaitoja kuten kuvanlukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito ja peruslukutaito. Monilukutaito liittyy kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin. Lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä. Lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa, ympäristöissä. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja.

Digitaalinen osaaminen

Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan digitaalisuuden roolia arkielämässä. Digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä hyödynnetään dokumentoinnissa, leikeissä, vuorovaikutuksessa, peleissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Mahdollisuudet harjoitella, kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna digitaalisia välineitä edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä monilukutaitoa. Henkilöstö ohjaa lapsia digitaalisten ympäristöjen monipuoliseen, vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Samalla lapset oppivat vuorovaikutustaitoja sekä yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Henkilöstö huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten käsitys itsestään kehittyy, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot muovautuvat.

Näin Kaskisten varhaiskasvatuksessa huomioidaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueet:

Ajattelu ja oppiminen

- *Lapsi saa päivittäin: monipuolisia kokemuksia, vuorovaikutusta toisten kanssa, ihmetellä ja oivaltaa, leikkiä, oppimisen iloa ja kannustusta.
- *Dokumentoidaan lasten osaamista eri tavoilla.
- *Toiminnassa käytetään monipuolisia työtapoja

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- *Harjoitellaan paljon vuorovaikutustaitoja, yhdessä olemista ja erilaisuuden hyväksymistä.
- *Tutustutaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin.
- *Ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.
- *Harjoitellaan ilmaisutaitoja eri tilanteissa.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- *Harjoitellaan erilaisia taitoja kuten pukeutumista, ruokailua, vessa-asioita ja omista tavaroista huolehtimista. Autetaan ja kannustetaan omatoimisuuteen.
- *Ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti kaikkialla ja mm. luonnossa ja liikenteessä.
- *Käsitellään hyvinvointiin liittyviä asioita kuten levon, ravinnon ja liikunnan merkitystä.
- *Vahvistetaan lasten tunnetaitoja.

Monilukutaito ja Digitaalinen osaaminen

- *Nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä.
- * Tutustutaan erilaisiin teksteihin: kirjoitetut, puhutut, videot, mediassa olevat ja harjoitellaan kuvan- ja medialukutaitoja.
- *Innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä valokuvilla ja videoimalla.
- *Hyödynnetään valokuvaamista ja videointia leikeissä, tutkimisessa, liikkumisessa ja taiteellisessa kokemisessa.
- *Tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

- *Kaikki lapset otetaan mukaan varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen.
- * Arvostetaan lasten mielipiteitä ja toiveita, kuunnellaan lasten ajatuksia ja vastataan heiltä tulleisiin aloitteisiin.
- *Lasten mielenkiinnon kohteet huomioidaan toiminnan suunnittelussa.

3. VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia, joka muovautuu yhteisön vuorovaikutuksessa. Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja varhaiskasvatusta johtavien henkilöiden tehtävänä on luoda edellytykset toimintakulttuurin kehittämiseksi ja arvioinnille varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa ja yksiköissä. Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on inklusiivinen varhaiskasvatus, jossa kukin lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on kokonaisuus, joka rakentuu muun muassa:

- arvoista ja periaatteista
- työtä ohjaavien normien ja tavoitteiden tulkinnasta
- oppimisympäristöistä ja työtavoista
- yhteistyöstä ja sen eri muodoista
- vuorovaikutuksesta ja ilmapiiristä

- henkilöstön osaamisesta, ammatillisuudesta ja kehittämisotteesta
- johtamisrakenteista ja -käytännöistä
- toiminnan organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista.

Toimintakulttuuria muovaavat tiedostetut, tiedostamattomat ja joskus myös tahattomat tekijät. Yhteisön kaikki jäsenet vaikuttavat toimintakulttuuriin, ja se puolestaan vaikuttaa kaikkiin jäseniin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys vai ei.

Varhaiskasvatuksessa kaikkien työtapojen tulee tukea lapsen kehitystä ja oppimista. Ne tulee myös pystyä pedagogisesti perustelemaan. Henkilöstön on tärkeä tiedostaa, että heidän tapansa toimia ja olla vuorovaikutuksessa välittyy mallina lapsille, jotka omaksuvat varhaiskasvatusyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria kehitetään inklusion periaatteiden mukaisesti, ja se liittyy kokonaisvaltaisesti pedagogisen toiminnan toteuttamiseen. Inklusiivinen toimintakulttuuri edistää lasten osallisuutta ja oppimista ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan sekä kasvaa omaan potentiaaliinsa vahvuuksien ja myönteisten oppimiskokemusten avulla yhdessä vertaistensa kanssa. Lapsille tarjotaan sopivia oppimisen haasteita, ja heille turvataan tarvittava tuki (luku 5). Oppimisympäristöjä arvioidaan ja kehitetään yhdessä lasten kanssa heille sopiviksi.

Inklusiivisen varhaiskasvatuksen toteuttamisen edellytyksenä on laadukas pedagoginen ja erityispedagoginen osaaminen ja toiminta, huolenpito lasten hyvinvoinnista sekä henkilöstön sitoutuminen inklusion periaatteisiin. Inklusiivisen toimintakulttuurin toteuttaminen edellyttää inklusion johtamista, kehittämistä ja toteutumisen arviointia.

Toimintakulttuuri vaikuttaa varhaiskasvatuksen laatuun. Sillä on keskeinen merkitys varhaiskasvatuksen toteuttamisessa ja tavoitteiden saavuttamisessa. Varhaiskasvatustyön tavoitteita tukeva toimintakulttuuri luo suotuisat olosuhteet lasten kehitykselle, oppimiselle, osallisuudelle, turvallisuudelle, hyvinvoinnille sekä kestäväälle elämäntavalle

Johtaminen vaikuttaa keskeisesti varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin, sen kehittämiseen ja laatuun. Varhaiskasvatuksen johtamisen lähtökohtana on jokaisen lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen. Toimintakulttuurin ja sen inklusiivisuuden kehittäminen edellyttää pedagogiikan johtamista, joka on varhaiskasvatuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä. Se sisältää kaikki ne toimenpiteet, joilla luodaan edellytykset henkilöstön hyvälle työolosuhteille, ammatillisen osaamisen ja koulutuksen hyödyntämiselle ja kehittämiselle sekä pedagogiselle toiminnalle.

3.1 Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

Yhteisön toimintakulttuuri muuttuu jatkuvasti ja sitä arvioidaan ja kehitetään siten, että se tukee varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutumista. Yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen edistää arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista. Jatkuvan kehittämisen perusedellytys on, että henkilöstö ymmärtää oman toimintansa taustalla vaikuttavien arvojen, tietojen ja uskomusten merkityksen sekä osaa arvioida niitä. Kehittämisessä on tärkeää toisia arvostava, koko yhteisöä osallistava ja luottamusta rakentava dialogi.

Johtaja edistää osallistavaa toimintakulttuuria luomalla rakenteita ammatilliseen keskusteluun. Lisäksi johtaja rohkaisee työyhteisöä säännöllisesti kehittämään ja innovoimaan yhteistä toimintakulttuuria. Johtaja tukee yhteisön kehittymistä oppivaksi yhteisöksi, jossa osaamista kehitetään ja jaetaan. Päämääränä on, että yhteinen toiminta-ajatus ja toiminnan tavoitteet näkyvät käytännössä. Johtaja vastaa siitä, että yhteisiä työkäytäntöjä tehdään näkyväksi ja että niitä havainnoidaan ja arvioidaan säännöllisesti. Lapset ja huoltajat ovat mukana toimintakulttuurin kehittämisessä ja arvioinnissa.

Varhaiskasvatuksen kehittyvä toimintakulttuuri

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Varhaiskasvatuksessa toimitaan yhteisönä, jossa lapset ja henkilöstö oppivat yhdessä ja toisiltaan. Oppivassa yhteisössä on tilaa erilaisille mielipiteille ja tunteille. Lapsia ja henkilöstöä kannustetaan rohkeasti jakamaan ajatuksiaan ja kokeilemaan uudenlaisia toimintatapoja. Jatkuvasti toimintaansa arvioiva ja kehittävä yhteisö haastaa itseään sekä tunnistaa ja hyödyntää vahvuuksiaan. Oppivassa yhteisössä arvostetaan kunnioittavaa ja huomaavaista käytöstä. Yhteisö rohkaisee kokeiluun, yrittämiseen ja sinnikkyteen sekä sallii myös erehtymisen. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä.

Henkilöstöä kannustetaan itsearviointiin, tiedon ja osaamisen jakamiseen ja samalla ammatilliseen kehittymiseen. Yhdessä sovittujen tavoitteiden ja tehtävien pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi sekä huoltajilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute edistävät yhteisön oppimista. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen.

Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

Leikkiin kannustavassa toimintakulttuurissa tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Henkilöstö tunnistaa leikkiä rajoittavia tekijöitä ja kehittää leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä. Lapsilla ja henkilöstöllä on mahdollisuus kokea yhdessä tekemisen ja leikin iloa. Yhteisössä kannustetaan kaikkia kekseliäisyyteen, mielikuvituksen käyttöön, omaan ilmaisuun ja luovuuteen. Leikki saa näkyä ja kuulua. Lasten leikkialoitteille, kokeiluille ja elämyksille annetaan tilaa, aikaa ja leikkirauhaa. Leikkiville lapsille ja aikuisille mahdollistetaan keskittyminen leikkiin.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin kuuluu henkilöstön keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus huoltajien ja lähiympäristön kanssa. Yhteisön jäsenet kunnioittavat toisiaan ja arvostavat yhteistyötä. Yhteisö rohkaisee lapsia hyvään vuorovaikutukseen sekä toimimaan ryhmän jäsenenä. Henkilöstö tukee lasten vertaissuhteiden syntymistä ja

vaalii ystävyyssuhteita. Turvallisessa yhteisössä puututaan ristiriitoihin ja opetellaan rakentavia keinoja niiden ratkaisemiseen.

Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Inklusiivisessa toimintakulttuurissa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta⁸⁸ ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan. Tämä edellyttää osallisuutta edistävien toimintatapojen sekä rakenteiden tietoista kehittämistä. Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy osallisuuden kautta. Osallisuutta vahvistaa lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Lasten ja huoltajien osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin edistää osallisuutta. Jokainen henkilöstön jäsen on tärkeä osa kasvatusyhteisöä.

Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi yhdenvertaisina riippumatta henkilöön liittyvistä tekijöistä. Yhdenvertaisuus ei merkitse samanlaisuutta. Toimintakulttuurin kehittämisen kannalta on tärkeää, että yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevista asenteista keskustellaan työyhteisössä. Lisäksi tulee pohtia, miten esimerkiksi kieleen, etnisyyteen, katsomukseen, vammaisuuteen, sukupuoleen ja sen moninaisuuteen liittyvät asenteet näkyvät puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa. Vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä tavat toimia stereotyyppisten oletusten mukaisesti välittyvät lapsille. Varhaiskasvatus on sukupuolisensitiivistä. Henkilöstö rohkaisee lapsia tekemään valintoja ilman sukupuoleen tai muihin henkilöön liittyviin seikkoihin sidottuja stereotyyppisiä rooleja ja ennako-odotuksia. Henkilöstö tunnistaa lasten keskinäisten kohtaamisten eriarvoistavia piirteitä sekä puuttuu niihin hienotunteisesti ja johdonmukaisesti. Myönteisellä ja kannustavalla vuorovaikutuksella tuetaan lapsen oman identiteetin ja itsetunnon kehitystä.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Varhaiskasvatus on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa. Kulttuurinen moninaisuus nähdään voimavarana. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskoon ja katsomukseen on perusoikeus. Varhaiskasvatuksessa arvostetaan ja hyödynnetään moninaista kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä yhteisön ja ympäristön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Tämä edellyttää henkilöstöltä tietoa kulttuureista ja katsomuksista sekä taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta näkökulmasta ja asettua toisen asemaan. Erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan myös uusia tapoja toimia yhdessä. Samalla edistetään kulttuurisesti kestävää kehitystä.

Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa tiedostetaan, että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla. Henkilöstö ymmärtää kielen keskeisen merkityksen lasten kehityksessä ja oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa. Monikielisyyden näkyväksi tekeminen tukee lasten kehitystä kulttuurisesti moninaisessa maailmassa. Henkilöstön tulee tiedostaa, että he ovat lapsille kielellisiä malleja, ja kiinnittää huomiota omaan kielenkäyttöön. Henkilöstö rohkaisee lapsia käyttämään kieltä monipuolisesti. Lasten kielelliset lähtökohdat huomioidaan, ja heille annetaan aikaa ja mahdollisuuksia vaihteleviin kielenkäytön tilanteisiin.

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Varhaiskasvatuksessa arvostetaan terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja. Varhaiskasvatuksen yhteisössä liikutaan monipuolisesti sisällä ja ulkona sekä vältetään pitkäkestoista istumista. Lasten hyvinvointia edistetään antamalla mahdollisuus päivän aikana rauhoittumiseen ja lepoon sekä tarjoamalla monipuolista, terveellistä ja riittävää ravintoa. Toimintakulttuurin kehittämisessä huomioidaan yhteisön mahdollisuus toimia kiireettömässä ja keskittymistä edistävässä ympäristössä. Selkeä ja suunnitelmallinen, mutta joustava päivän rakenne edistää hyvinvointia.

Varhaiskasvatuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan.

Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Turvallisuuden edistämiseen kuuluu myös tapaturmien suunnitelmallinen ehkäisy ja seuranta, turvallisuuskasvatus sekä tiloista ja välineistä huolehtiminen. Varhaiskasvatus edellyttää toimivaa ja sitoutunutta turvallisuuden johtamista sekä turvallisuusasiat hallitsevaa henkilöstöä.

Kaikessa toiminnassa huomioidaan ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä elämäntavan välttämättömyys. Arjen valinnoilla ja toimilla ilmennetään vastuullista suhtautumista luontoon ja ympäristöön. Varhaiskasvatuksessa edistetään välineiden ja tilojen yhteiskäyttöä, kohtuullisuutta, säästäväisyyttä, korjaamista ja uusiokäyttöä.

Kaskisten varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri perustuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaiseen toimintakulttuuriin edellä mainituin periaattein. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri muuttuu jatkuvasti ja vaatii jatkuvaa arviointia sekä kehittämistä. Toimintakulttuurin tarkempi määrittely ja luominen on varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja vanhempien yhteinen tärkeä tehtävä ja kehittämiskohde jatkuvasti.

Lasten fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden takaaminen pitää olla toiminnan keskiössä. Turvalliset, pysyvät ihmissuhteet tuovat lapselle turvaa ja luottamusta. Tärkeä osa lasten turvallisuutta on kiusaamisen ehkäisy sekä tarvittaessa välitön puuttuminen. Kaskisissa päiväkodin sääntöjä laadittaessa kiusaamisen ehkäisyyn sekä puuttumiseen on sovittu omat säännöt. Kiusaamista ehkäisevässä työssä on tärkeää kiinnittää huomiota lasten keskinäiseen kanssakäymiseen. Lasten sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja kehitetään joka päivä kaikissa tilanteissa. Pienet lapset aloittavat päiväkodissa ystävyyssuhteiden luomista ja opettelevat niitä taitoja, joita tarvitaan toisten lasten kanssa toimimiseen. Kaikkien aikuisten tärkeä tehtävä on opettaa lapsille empatiakykyä sekä toisen ihmisen huomioimista. Aikuisen tehtävänä on olla jatkuvasti läsnä aktiivisesti ja huomata lapsen tuen ja ohjauksen tarve. Isompien lasten kanssa käydään yhdessä keskustellen läpi päiväkodin sekä yhdessä toimimisen sääntöjä. Kiusaamiselle tulee olla nolla-toleranssi ja siihen on puututtava heti.

Pedagogisella johtamisella on kiinteä yhteys toimintakulttuurin muotoutumiselle. Päiväkodin johtajan tärkeänä tehtävänä on ylläpitää jatkuvaa keskustelua varhaiskasvatuksen perustehtävästä. Työyhteisössä käydään keskustelua työyhteisön arvoista, toimintatavoista ja työyhteisösäännöistä, joilla on merkittävä vaikutus työhön sekä sen toteuttamiseen.

Pedagogista johtamista tapahtuu arjessa jatkuvasti päivittäisissä kohtaamisissa, säännöllisissä työpaikkalavereissa sekä tiimien omissa palavereissa, joissa suunnitellaan ja arvioidaan toimintaa. Koko työyhteisön pedagogisissa illoissa toimintavuoden mittaan sekä suunnittelu- ja arviointipäivissä (2-3 kertaa vuodessa) pedagogista toimintaa pohditaan ja suunnitellaan yhdessä. Toimintakulttuuria arvioidaan vuosittain henkilökunnan kehittämispäivissä sekä joko vanhempainillan yhteydessä tai vanhemmille jaettavalla kyselylomakkeella. Myös lasten osallistamisen ja kuulemisen käytäntöä kehitetään jatkuvasti.

Johtaja käy vuosittain kehityskeskustelut koko henkilökunnan kanssa, tarvittaessa useamman kerran. Kehityskeskusteluissa käydään läpi myös henkilöstön toiveet ja tarpeet täydennyskoulutukselle. Osaamisen ylläpitämiseksi pyritään toteuttamaan henkilökunnan tarvitsemaa täydennyskoulutusta tarpeen mukaan.

3.2 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, inklusiivinen, terveellinen ja turvallinen sekä esteetön oppimisympäristö. Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja, paikkoja, yhteisöjä, käytäntöjä, välineitä ja tarvikkeita, jotka tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristön käsite sisältää

varhaiskasvatuksessa muun muassa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ulottuvuuden. Oppimisympäristöjä kehitetään siten, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa, ja että ne tukevat lasten terveen itsetunnon sekä sosiaalisten ja oppimisen taitojen kehittymistä. Ergonomia, ekologisuus, viihtyisyys ja esteettömyys sekä tilojen valaistus ja akustiikka, sisäilman laatu ja siisteys otetaan huomioon oppimisympäristöjä rakennettaessa ja kehitettäessä.

Oppimisympäristöjä suunnitellaan ja rakennetaan yhdessä lasten kanssa. Niiden tulee tukea lasten luontaista uteliaisuutta ja oppimisen halua sekä ohjata leikkiin, fyysiseen aktiivisuuteen, tutkimiseen sekä taiteelliseen ilmaisuun ja kokemiseen. Lapsilla tulee olla mahdollisuus tutkia maailmaa kaikilla aisteillaan ja koko kehollaan. Oppimisympäristöt tarjoavat lapsille vaihtoehtoja mieluisaan tekemiseen, monipuoliseen ja vauhdikkaaseen liikkumiseen, leikkeihin ja peleihin sekä rauhalliseen oleiluun ja lepoon. Lasten ideat, leikit ja heidän tekemänsä työt näkyvät oppimisympäristöissä.

Pieni päiväkoti Suomen pienimmässä kaupungissa

Kaskisten varhaiskasvatus tapahtuu pääosin pienessä päiväkodissa, jossa lapset toimivat luontevasti eri-ikäisten sekä eri kielisten lasten kanssa. Päiväkodin henkilökunta oppii tuntemaan kaikki päiväkodin lapset ja yhteistyö eri-ikäisten välillä on luontevaa ja helppoa. Pienryhmätoiminta lisää lasten osallisuutta ja vuorovaikutusta lasten kesken ja antaa hyvän mahdollisuuden aikuisen huomioon. Pienryhmässä mahdollistuu lasten havainnointi isoa ryhmää paremmin. Pienryhmissä lasten turvallisuuden tunnetta voidaan rakentaa ja vahvistaa ja se mahdollistaa hyvät oppimismahdollisuudet. Pienryhmätoiminnassa pystytään paremmin huomioimaan myös ryhmän lasten ikäjakautuma, mikäli ryhmä koostuu hyvin eri-ikäisistä lapsista. Huomioimalla lasten ikäjakautuma pystytään toiminta suunnittelemaan lasten ikää ja kehitystasoa vastaavaksi. Perhepäivähoitaja toimii omassa kodissaan pienessä ryhmässä ja hoito on kodinomaista viihtyisässä ympäristössä.

Kaskinen on pieni kaupunki, jossa on kaikki lähellä. Tämä tarjoaa mahdollisuuden kävellä mm. kirjastoon, puistoihin, museoihin. Tavoitteena on, että lapset oppivat tuntemaan kotikaupunkinsa ja arvostamaan sen pienuutta ja idyllisyyttä.

Kaskinen on kaupunki meren keskellä, saarella ja sillä on pitkä historia kalastuksen ja merenkulun piirissä. Päiväkodin nimi Ankkuri viittaa myös tähän, kuten myös päiväkodin ryhmien nimet; Simpukat, Mustekalat, Merihevoset, Merirosvot ja Delfiinit. Kaskisten päiväkoti sijaitsee lähellä merta. Kalasavustamo, vanhat kalastusmökkit ja kalastusmuseo ovat lähellä. Perhepäivähoito sijaitsee lähellä Marianrantaa ja lapset pääsevät hoitajan kanssa uimaranalle ja vaikkapa ongelle. Päiväkodin läheisyydessä on metsä, jossa käydään säännöllisesti metsäretkillä. Luonnossa liikkuminen, eri vuodenaikojen havainnointi ovat tärkeitä asioita. Myös perhepäivähoitajan kodin lähellä on metsä, jossa käydään säännöllisesti lasten kanssa.

Päiväkoti Ankkuri sijaitsee Kaskisten suomenkielisen ja ruotsinkielisen peruskoulun välittömässä läheisyydessä, samassa pihapiirissä. Esiopetusta järjestetään päiväkodissa, mutta tilanpuutteen vuoksi esiopetuksen fyysiset tilat sijaitsevat koulurakennuksessa. Yhteistyö koulun ja päiväkodin välillä on helppoa ja luontevaa. Sekä koulun että esiopetuksen oppilaat ruokailevat päiväkotikiinteistössä sijaitsevassa ruokasalissa, porrastetun aikataulun mukaan. Esiopetusvuoden aikana koulun fyysiset tilat ja toiminta tulevat tutuiksi ja näin lapsilla on matala kynnyksesi siirtyä esiopetuksesta kouluun. Päiväkodin ja koulun välittömässä läheisyydessä sijaitsee mm. liikuntahalli, luistelukenttä ja talvisin pieni hiihtolatu.

3.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Yhteistyöllä edistetään varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä varhaiskasvatuksen laadukasta pedagogista toimintaa. Vastuu yhteistyön toteutumisesta ja suunnitelmallisuudesta on varhaiskasvatuksen järjestäjillä.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa. Yhteistyön tavoitteena on huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen

edistämiseen. Luottamuksen rakentaminen sekä tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus tukevat kasvatusyhteistyötä.

Kasvatustyöhön liittyvistä arvoista, tavoitteista ja vastuista keskustellaan sekä henkilöstön kesken että huoltajien kanssa. Yhteistyö on vuorovaikutteista ja edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Yhteistyössä huomioidaan perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Tarvittaessa keskusteluissa käytetään tulkkia molemminpuolisen ymmärryksen varmistamiseksi.

Yhteistyöllä voi olla erilaisia tehtäviä ja muotoja lapsen varhaiskasvatuksen aikana. Lasten päivittäiset tapahtumat ja kokemukset jaetaan huoltajien kanssa. Kannustavat ja lapsen kehitystä ja oppimista myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Huoltajan ja henkilöstön havainnot ja keskustelut lapsen päivästä luovat pohjan lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiselle.

Yhteistyön merkitys on erityisen tärkeää siirtymävaiheissa, kuten lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatuksen aikaisissa siirtymissä, lapsen vaihtaessa päiväkotia tai aloittaessa esiopetuksen. Yhteisellä keskustelulla on erityinen tehtävä laadittaessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Yhteistyön merkitys huoltajan kanssa korostuu lapsen tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Luottamuksellinen ilmapiiri mahdollistaa huoltajan ja henkilöstön välisen yhteistyön myös haastavissa tilanteissa, esimerkiksi huolen herätessä lasten hyvinvoinnista.

Lasten huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Yhteistyö voi tukea myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta. Huoltajien verkostoituminen ja yhteinen toiminta erilaisissa tilaisuuksissa vahvistaa yhteisöllisyyttä ja antaa tukea henkilöstön työlle.

Kaskisissa vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön perustana on ajatus, että huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää. Henkilöstön tehtävänä on luoda luottamuksellinen suhde lapseen ja vanhempiin. Huoltajien ja vanhempien välinen yhteistyö tuo lasten elämään turvaa ja jatkuvuutta. Avoin, arvostava ja tasavertainen kohtaaminen on tärkeää. Kontakteilla sekä yhteistyöllä huoltajien kanssa on tärkeä merkitys lasten kehittymisessä ja oppimisessa. Kaskisten varhaiskasvatuksella on käytössä Päikky-mobiilisovellus, joka on virallinen kommunikaatio kanava varhaiskasvatuksen henkilöstön sekä huoltajien kesken. Sovelluksen avulla huoltajat varaavat myös lastensa varhaiskasvatus ajat tarpeensa mukaan. Sovelluksen avulla suoritetaan myös lasten sisään- ja uloskirjautuminen päiväkotiin. Päivittäisten lyhyiden viestien välittämiseen on sekä perhepäivähoidossa että päiväkodilla käytössä WhatsApp ryhmiä. Vanhempainillat ovat tärkeä yhteistyön muoto. Toimintavuoden mittaan järjestetään myös erilaisia juhlia tai muita vapaamuotoisia tapahtumia joihin huoltajat voivat osallistua yhdessä lastensa kanssa.

Yhteistyö eri tahojen kanssa

Yhteistyön tavoitteena on varmistaa laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttaminen ja kehittäminen.

Varhaiskasvatuslain mukaan kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava monialaisessa yhteistyössä ja luotava tarvittavat yhteistyörakenteet. Yksityisen palveluntuottajan on tarpeen mukaan toimittava monialaisessa yhteistyössä.

Varhaiskasvatuksen yhteistyötahoilla tarkoitetaan kaikkia niitä alueellisia ja paikallisia toimijoita, joiden kanssa varhaiskasvatuksen on luontevaa tehdä yhteistyötä. Yhteistyö esimerkiksi muusta opetuksesta, liikunnasta, kirjastosta ja kulttuurista vastaavien tahojen ja muiden lähiympäristön toimijoiden kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee varhaiskasvatuksen tavoitteita. Muita varhaiskasvatuksen yhteistyötahoja ovat esimerkiksi järjestöt, katsomusyhteisöt kuten seurakunnat, poliisi sekä ravitsemus- ja siivouspalvelut.

Kaskisissa varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä myös lastenneuvolan ammattilaisten, lastensuojelun sekä muiden terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden toimijoiden kanssa. Yhteistyön merkitys korostuu, kun jollain näistä tahoista

herää huoli lapsen kehityksestä tai hyvinvoinnista tai kun lapsen tukea suunnitellaan ja järjestetään. Laajaan terveystarkastukseen sisällytetään varhaiskasvatuksen henkilöstön arvio alle kouluikäisen lapsen selviytymisestä ja hyvinvoinnista varhaiskasvatuksessa huoltajan kirjallisella suostumuksella. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan antama arvio on tärkeä osa lapsen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin arviointia sekä tuen tarpeiden varhaista tunnistamista monialaisessa yhteistyössä.

Kaskisissa toteutuu moniammatillinen yhteistyö päiväkodin johtajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan, varhaiskasvatuksen opettajan, lastenneuvolan terveydenhoitajan, psykologin, puheterapeutin, toimintaterapeutin, perhetyöntekijän sekä kuntoutusterapeutin kesken. Lasten neuvolan ja päiväkodin henkilökunta tekee yhteistyötä mm. 4-vuotiskontrollin (LENE – leikki-ikäisen lapsen neurologisen kehityksen arviointimenetelmä) toteutumisessa. Päiväkodin henkilökunta havainnoi lapsen kehittymistä ja oppimista kirjaten havainnot lomakkeelle, joka on tukena neuvolassa suoritettavalle Lene-kontrollille. Varhaiskasvatuksessa yhteistyötä tehdään myös lastensuojelun sekä muiden terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen toimijoiden kanssa tarvittaessa. Ruoka- ja puhdistuspalvelujen kanssa yhteistyön tekeminen on helppoa ja luontevaa pienessä kaupungissa.

4.VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGISEN TOIMINNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTTAMINEN

4.1 Pedagogisen toiminnan viitekehys

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus. Tavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista. Pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön suunnittelema toiminta täydentävät toisiaan. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta läpisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden

VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGISEN TOIMINNAN VIITEKEHYS

Tavoitteellisen ja inklusiivisen toiminnan perustan luovat arvoperusta (luku 2.4), oppimiskäsitys (luku 2.5), niihin pohjautuva toimintakulttuuri (luku 3) sekä monipuoliset oppimisympäristöt (luku 3.2), yhteistyö (luku 3.3), työtavat (luku 4.3) ja lapsen tuki (luku 5). Lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet sekä heidän kasvuympäristöönsä liittyvät merkitykselliset asiat ovat toiminnan suunnittelun lähtökohtana. Lähtökohtana ovat myös luvussa 4.5 kuvatut oppimisen alueet. Laadukkaan pedagogisen toiminnan edellytyksenä on suunnitelmallinen dokumentointi, arviointi ja kehittäminen (luvut 4.2 ja 7). Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ohjaavat osaltaan toiminnan suunnittelua (luku 2.7).

Pedagogisen toiminnan tavoitteita ja periaatteita tarkennetaan paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Tavoitteita tarkennettaessa otetaan huomioon varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot, niiden henkilöstörakenne ja muut ominaispiirteet. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat ovat lapsiryhmän toiminnan suunnittelun lähtökohtia. Toimintaa toteutetaan niin, että jokaisella lapsella on oikeus edetä oppimisessaan siten, että varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta muodostuu lapselle mielekäs jatkumo.

4.2 Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi tuottaa tietoa lasten elämästä, kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, oppimisesta ja tarpeista sekä lapsiryhmän toiminnasta konkreettisella ja monipuolisella tavalla. Yksittäisten dokumenttien, esimerkiksi valokuvien, piirrosten tai henkilöstön havaintojen, avulla voidaan yhdessä lasten kanssa tarkastella heidän kehitystään ja oppimistaan. Lasten jo saavuttamat tiedot ja taidot, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet tulevat näkyväksi pedagogisen dokumentoinnin kautta ja ovat toiminnan suunnittelun perusta.

Suunnitelmallisen dokumentoinnin tavoitteena on, että henkilöstö oppii tuntemaan yksittäistä lasta, ymmärtämään lasten välisiä suhteita sekä ryhmän henkilöstön ja lasten välisen vuorovaikutuksen luonnetta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on osa pedagogisen dokumentoinnin prosessia. Pidemmältä aikaväliltä kootut dokumentit ovat tärkeä osa pedagogisen toiminnan arviointia, henkilöstön toiminnan itsearviointia sekä toimintakulttuurin kehittämistä.

4.3 Monipuoliset työtavat

Työtapojen valintaa ohjaavat varhaiskasvatukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten ikä, tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Toiminnalliset sekä luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat ovat lapsille luontevia oppimisen tapoja. Tällaisia ovat esimerkiksi lasten omaehtoinen ja ohjattu leikki, tutkiminen, liikkuminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu. Digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä hyödynnetään toiminnassa. Monipuoliset työtavat ovat sekä oppimisen väline että opettelun kohde. Tämän vuoksi on tärkeää, että henkilöstö ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja erikokoisissa ryhmissä sekä itsenäisesti. Työskenneltäessä lapsia rohkaistaan kyselemään ja ihmettelemään sekä päättämään ja ratkaisemaan ongelmia yhdessä.

Henkilöstöltä edellytetään ammattitaitoa ja herkkyyttä tunnistaa eri tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia. Tämä näkyy muun muassa taitona havaita lasten aloitteita ja tunnetiloja sekä muuttaa ja suunnata omaa toimintaansa niiden mukaisesti. Lasten aloitteet voivat olla kehollisia ja sanattomia, joten niiden ymmärtäminen ja niihin vastaaminen edellyttävät henkilöstöltä sensitiivistä läsnäoloa ja lapsen hyvää tuntemista.

Lapset ottavat osaa työtapojen suunnitteluun ja valintaan omien edellytystensä mukaisesti. Lapsilla tulee olla mahdollisuus tutkia maailmaa kaikilla aisteillaan ja koko kehollaan sekä kokeilla erilaisia työtapoja. Työtapojen vaihteleva käyttö tarjoaa eri-ikäisille ja eri tavoin oppiville lapsille onnistumisen kokemuksia. Monipuoliset työtavat edellyttävät monipuolisia oppimisympäristöjä. Työtapojen käytössä hyödynnetään henkilöstön ja lasten osaamista sekä kokeillaan ja kehitetään uusia työtapoja.

4.4 Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

Leikki on keskeinen toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tarjota kaikille lapsille mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin. Leikki edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Leikissä lapsi oppii, mutta lapselle itselleen leikki ei ole tietoisesti oppimisen väline vaan tapa olla ja elää sekä hahmottaa maailmaa. Kokemukset, jotka herättävät lapsissa tunteita, uteliaisuutta ja kiinnostusta, virittävät leikkiin.

Lapselle leikin merkitys syntyy leikistä itsestään. Leikki tuottaa lapsille iloa ja mielihyvää. Leikkiessään lapset ovat aktiivisia toimijoita: he jäsentävät ja tutkivat ympäröivää maailmaa, luovat sosiaalisia suhteita sekä muodostavat merkityksiä kokemuksistaan. Leikissä lapset rakentavat käsitystä itsestään ja muista ihmisistä. Leikkiessään lapset sekä jäljittelevät että luovat uutta ja muuntavat näkemäänsä. Samalla he mallintavat ja testaavat haaveitaan ja toiveitaan. Mielikuvitus mahdollistaa sen, että lapset voivat kokeilla erilaisia rooleja ja ideoita, joita he muuten eivät voisi toteuttaa. Leikkiessään lapset voivat käsitellä itselleen vaikeita kokemuksia. Leikissä on turvallista kokeilla, yrittää ja erehtyä.

Leikki on varhaiskasvatuksen keskeinen työtap

Leikissä yhdistyvät keskeiset oppimista edistävät elementit: innostus, yhdessä tekeminen ja omien taitojen haastaminen. Leikki kehittyy ja saa eri muotoja kokemusten karttuessa. Henkilöstön ja lasten sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus luovat perustan ajattelun ja kielen kehitykselle sekä kehittyville leikkitaidoille. Lapset havainnoivat, kokeilevat ja oppivat yhteisön sääntöjä leikissä. Ryhmässä leikkiessään lapset oppivat säätelemään tunteitaan ja tahtomistaan sekä huomioimaan toisten ihmisten näkökulmia. Yhteisöllisyys kasvaa leikin kautta ja vahvistaa myönteistä tunneilmastoa.

Leikki on varhaiskasvatuksen keskeinen työtapana. Pedagogisessa toiminnassa voidaan leikin juonen kehittämisessä ja leikkimaailmojen rakentamisessa yhdistää esimerkiksi draamaa, improvisaatiota tai satuja. Henkilöstön tulee tiedostaa keskittyneen tutkimisen, spontaanin luovan ilmaisun sekä vauhdikkaiden liikunta- ja peuhausleikkien merkitys lasten hyvinvoinnille ja oppimiselle. Eri tilanteita voi rikastaa leikinomaisuudella. Lorut, sanaleikit, laulut ja yhteinen hassuttelu vahvistavat myönteistä ilmapiiriä, mikä tukee oppimista ja hyvinvointia.

Henkilöstön tehtävä on turvata leikin edellytykset inklusiivisten periaatteiden mukaisesti, ohjata leikkiä sopivalla tavalla ja huolehtia siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus olla osallisena yhteisissä leikeissä omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti. Henkilöstön tulee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti tukea lasten leikin kehittymistä sekä ohjata sitä joko leikin ulkopuolelta tai olemalla itse mukana leikissä. Henkilöstön fyysinen ja psyykinen läsnäolo tukee lasten välistä vuorovaikutusta ja ehkäisee ristiriitatilanteiden syntymistä.

Henkilöstön tulee havainnoida ja dokumentoida lasten leikkiä. Leikin havainnointi lisää henkilöstön ymmärrystä lasten ajattelusta ja kiinnostuksen kohteista sekä heidän tunteistaan ja kokemuksistaan. Havainnoita käytetään leikin ja muun toiminnan suunnittelussa ja ohjaamisessa. Henkilöstöltä edellytetään herkkyyttä ja ammattitaitoa sekä sukupuolensensitiivisyyttä havaita lasten leikkialoitteita ja vastata niihin sopivalla tavalla.

Kaskisten varhaiskasvatuksen käytäntöjä, jotka tukevat lasten leikkiä

- *Ymmärrämme leikin tärkeyden lapsen kehitykselle. Annamme päivittäin aikaa omaehtoiselle leikkimiselle ja suunnittelemme myös aikuisen johdolla tapahtuvaa leikkimistä.
- *Aikuisen tehtävä on auttaa lapsia leikin virittämisessä.
- *Havainnoimme lasten leikkiä. Tarvittaessa ohjaamme leikkiä tai rikastamme sitä menemällä mukaan tai tuomalla leikkiin vaikkapa lisää tarvikkeita.
- *Dokumentoimme lasten leikkiä: kirjoittamalla ylös tai kuvaamalla.
- *Oppimisympäristöt mahdollistavat erilaiset leikit ja mahdollistavat leikkirauhan. Henkilökunta keskustelelee ja kehittää leikkiympäristöjä jatkuvasti. Tartumme lapsilta tuleviin leikki-ideoihin.
- *Lapsen täytyy voida löytää helposti materiaaleja ja virikkeitä leikkiin.
- *Leikki-ympäristöt pidetään järjestyksessä. Aikuinen huolehtii, että tavarat tulevat leikin jälkeen paikoilleen.

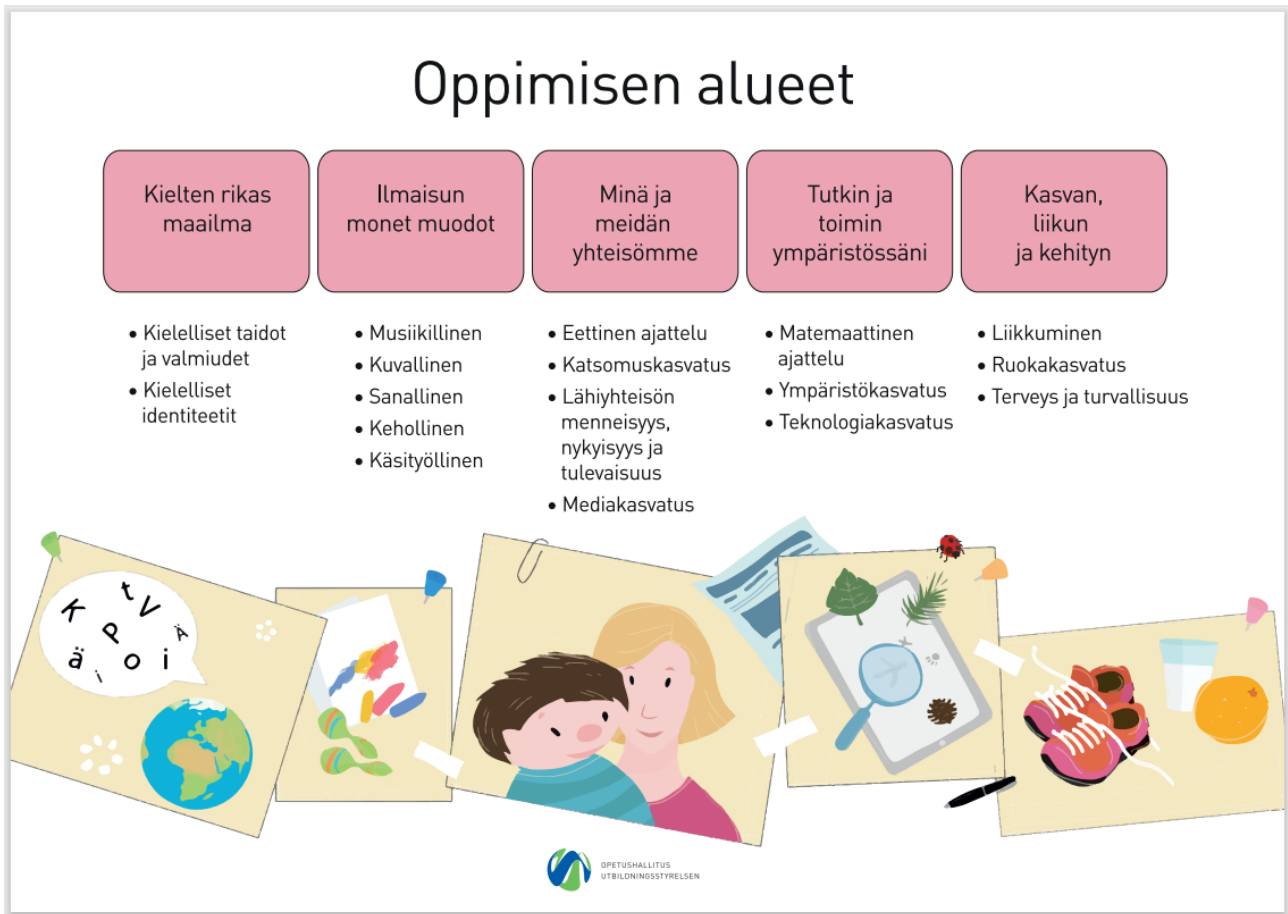
Pitkäkestoiseen leikkiin tarvitaan aikaa, rauhaa ja tilaa sekä sopivia ja lasten saatavilla olevia leikkivälineitä ja materiaaleja. Oppimisympäristöjen tulee joustaa leikkien mukaan, sillä leikit eivät välttämättä pysy paikallaan niille nimetyissä tiloissa.

Lasten kulttuurin ja lapsille suunnatun median tunteminen auttaa henkilöstöä ymmärtämään lasten leikkejä. Myös erilaiset pelit sekä digitaaliset välineet ja sovellukset tarjoavat niihin monenlaisia mahdollisuuksia. Leikkiin kannustavassa oppimisympäristössä myös aikuinen on oppija. Henkilöstö keskustelelee leikin merkityksestä ja lasten leikkeihin liittyvistä havainnoista huoltajien kanssa. Tällä tavoin voidaan edistää leikkien jatkumista kotona tai varhaiskasvatuksessa.

4.5 Oppimisen alueet

Oppimisen alueet kuvaavat varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Ne ohjaavat henkilöstöä monipuolisen ja pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdessä lasten kanssa. Lapsilla on oikeus saada monipuolisia kokemuksia oppimisen eri alueista. Oppimisen alueet eivät ole erikseen toteutettavia, toisistaan irrallisia kokonaisuuksia, vaan niiden aihepiirejä yhdistetään ja sovelletaan lasten mielenkiinnon kohteiden ja osaamisen mukaisesti.

Oppimisen alueet on ryhmitelty esiopetussuunnitelman perusteiden mukaisesti viideksi kokonaisuudeksi:

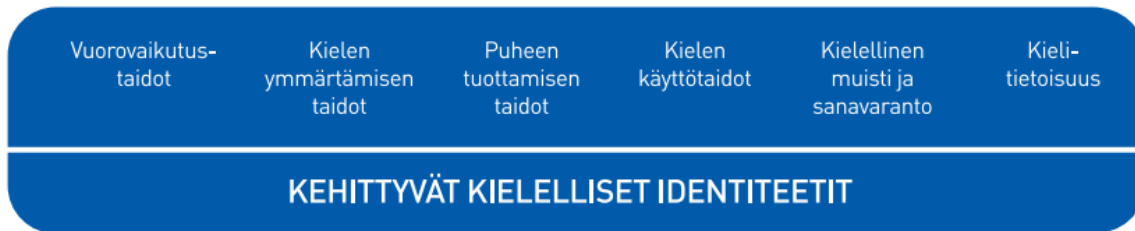

Oppimisen alueita yhdistelevä ja soveltava pedagoginen toiminta mahdollistaa asioiden ja ilmiöiden laaja-alaisen tarkastelun ja tutkimisen. Lasten mielenkiinnon kohteet ja kysymykset ovat toiminnan keskeinen lähtökohta. Aihepiirit voivat nousta esimerkiksi leikeistä, saduista, retkistä tai spontaaneista vuorovaikutustilanteista lasten ja henkilöstön kesken tai lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Tapa, jolla oppimisen alueiden tavoitteita käsitellään, vaihtelee valittujen aihepiirien, tilanteiden ja lasten oppimisen mukaan. Henkilöstön tehtävänä on varmistaa, että pedagoginen toiminta edistää eri-ikäisten lasten kehitystä ja oppimista

Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten **kielellisten taitojen** ja **valmiuksien** sekä **kielellisten identiteettien** kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Kielen kehityksen tukeminen kytkeytyy lapsen monilukutaidon kehittymiseen. Lisäksi se on yhteydessä muun muassa lasten kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvään laaja-alaiseen osaamiseen. Kehittyvät kielelliset taidot avaavat lapsille uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen. Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Sen avulla lapsi ottaa haltuun erilaisia tilanteita ja asioita sekä toimii vuorovaikutuksessa muiden kanssa, ilmaisee itseään ja hankkii tietoa.

Kielen oppimisen kannalta on tärkeää tiedostaa, että saman ikäiset lapset voivat olla eri vaiheissa kielen kehityksen eri osa-alueilla. **Kielelliset identiteetit kehittyvät**, kun lapsia ohjataan ja tuetaan kielellisten taitojen ja valmiuksien keskeisillä osa-alueilla.

Vuorovaikutustaitojen kehittymisen kannalta lasten kokemukset kuulluksi tulemisesta ja siitä, että heidän aloitteisiinsa vastataan, ovat tärkeitä. Vuorovaikutustaitojen kehittymistä tuetaan kannustamalla lapsia kommunikoimaan toisten lasten ja henkilöstön kanssa.

Lasten **kielen ymmärtämisen taitoja** tuetaan runsaan kielellisen mallintamisen avulla. Johdonmukainen toiminnan sanallistaminen ja keskusteleminen tukevat lasten sanavarannon kehittymistä.

Lasten **puheen tuottamisen taitojen** kehittymistä seurataan ja ohjataan. Lapsia rohkaistaan puhumaan eri tilanteissa sekä aikuisten että toisten lasten kanssa.

Lasten **kielen käyttötaitoja** ohjataan ja kielen käyttöä pohditaan yhdessä lasten kanssa eri tilanteissa. Lasten kanssa harjoitellaan kertomista, selittämistä ja puheen vuorottelua.

Lasten kielellinen ilmaisu monipuolistuu, kun heidän **kielellinen muistinsa** ja **sanavarantonsa** laajenee. Kielellisen muistin kehittymistä tukevat esimerkiksi lorujen ja laululeikkien käyttö. Kielellä leikkittely, nimeäminen sekä kuvaavien sanojen käyttäminen edistävät lasten kielellisen muistin ja sanavarannon kehittymistä. Kiireetön keskustelu ja lukeminen sekä tarinoiden kerronta tarjoavat mahdollisuuksia pohtia sanojen ja tekstien merkityksiä ja opetella uusia käsitteitä asiayhteyksissä.

Lähiympäristön eri kielten havainnointi tukee lasten **kielitietoisuuden kehittymistä**. Henkilöstön tehtävänä on herättää ja lisätä lasten kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä sekä vähitellen myös lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten **musiikillisen, kuvallisen, käsityöllisen, sanallisen ja kehollisen ilmaisun** kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja luovat merkityksiä erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Kyky kuvitella ja luoda mielikuvia on keskeistä myös lapsen eettisen ajattelun kehittymiselle. Kulttuuriperintöön, taiteeseen ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osaamista myös monilukutaidon sekä osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueilla.

Kulttuuri on tärkeä osa lapsen identiteettiä. Varhaiskasvatuksessa lapsille tarjotaan mahdollisuuksia nähdä ja kokea monipuolisesti taidetta ja muuta kulttuuria. Ilmaisun eri muodot tarjoavat lapsille keinoja kokea ja hahmottaa maailmaa heitä puhuttelevalla ja innostavalla tavalla. Taidekasvatus sisältää sekä spontaania että ennalta suunniteltua toimintaa. Ilmaisun ja oppimisen prosesseissa korostuu kokeilu, tutkiminen, tekemisen eri vaiheiden harjoittelu ja niiden dokumentointi.

Varhaiskasvatuksen **musiikillisen ilmaisun** tavoitteena on tuottaa lapsille musiikillisia kokemuksia sekä vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Heidän kanssaan lauletaan, loruillaan, kokeillaan erilaisia soittimia, kuunnellaan musiikkia ja liikutaan musiikin mukaan.

Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen, muuhun visuaaliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön.

Suunnittelutaitoja, luovaa ongelmaratkaisua, hienomotorisia taitoja, rakenteiden, materiaalien ja tekniikoiden tuntemusta sekä muotoilua harjoitellaan lapsille soveltuvien käsityön teknisen työn ja tekstiilityön työtapojen avulla. Näitä työtapoja voivat olla esimerkiksi muovailu, leikkaaminen, naulaaminen, sahaaminen ja ompelu. **Käsityöllisen ilmaisun** tavoitteena on tarjota lapsille kokeilun, tutkimisen, yhteisöllisen tekemisen, kokemisen ja oivaltamisen iloa sekä nautintoa työskentelystä, jossa oma luovuus ja kädenjälki näkyvät.

Lapsia rohkaistaan **sanalliseen** ja **keholliseen ilmaisuun** esimerkiksi draaman, tanssin ja leikin keinoin. Tavoitteena on, että harjoitukset ja leikit tarjoavat lapsille mahdollisuuden monipuoliseen kielelliseen ja keholliseen kokemiseen, ilmaisuun ja viestintään. Lasten mielikuvituksesta nousevia tai heidän kokemiaan ja havaitsemiaan asioita työstetään yhdessä.

Minä ja yhteisömme

Lasten elinpiiri laajenee heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksen kodin ulkopuolella. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään **eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden** sekä **median** näkökulmista. Toiminnassa voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, erilaisia mediasisältöjä sekä vierailijoita, vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia.

Eettisen ajattelun taitojen kehittymistä tuetaan pohtimalla lasten kanssa eri tilanteissa esiintyviä tai lapsia askarruttavia eettisiä kysymyksiä. Teemat voivat liittyä esimerkiksi ystävytyteen, oikean ja väärän erottamiseen, oikeudenmukaisuuteen tai pelon, surun ja ilon aiheisiin. Eettisiä kysymyksiä käsitellään lasten kanssa niin, että he voivat tuntea olonsa turvallisiksi ja hyväksytyiksi. Lasten kanssa pohditaan myös ryhmän sääntöjä ja niiden perusteita.

Varhaiskasvatuksen **katsomuskasvatuksessa** yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja muut katsomukset. Lasten kanssa voidaan tarkastella myös laajemmin uskontoja ja katsomuksia. Vastaavasti tarkastellaan uskonnottomuutta. Tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan.

Lähiyhteisön menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta pohtimalla suunnataan lasten mielenkiintoa historiallisiin asioihin sekä hyvän tulevaisuuden rakentamiseen. Lisäksi tarkastellaan lasten kasvuympäristöjen moninaisuutta.

Varhaiskasvatuksessa **mediakasvatuksen** tehtävänä on tukea lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään. Lasten kanssa tutustutaan eri medioihin ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Varhaiskasvatus tukee lasten **matemaattisen ajattelun** kehittymistä sekä vahvistaa myönteistä suhtautumista matematiikkaan. Varhaiskasvatukseen sisältyy myös **ympäristökasvatusta** ja **teknologiasvatusta**. Oppimisympäristöihin liittyvät omakohtaiset havainnot, kokemukset ja elämykset auttavat lapsia ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita sekä kehittymään ajattelijoina ja oppijoina.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa **matemaattisen** ajattelunsa eri vaiheissa oleville lapsille. Lapset tutustuvat matematiikkaan ja sen osa-alueisiin havainnollisen ja leikinomaisen toiminnan myötä. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota päivittäisissä tilanteissa ja lähiympäristössä ilmeneviin muotoihin, määriin ja muutoksiin. Lapsia innostetaan pohtimaan ja kuvailemaan matemaattisia havaintojaan ilmaisemalla ja tarkastelemalla niitä esimerkiksi kehollisesti tai eri välineiden ja kuvien avulla. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia luokitella, vertailla ja asettaa järjestykseen asioita ja esineitä sekä löytää ja tuottaa säännönmukaisuuksia ja muutoksia. Lapsia kannustetaan myös oppimisympäristöön liittyvien ongelmien löytämisessä, pohtimisessa ja päättelyssä sekä ratkaisujen etsimisessä.

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestävästä elämäntapaa. Ympäristökasvatus sisältää kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta. Lähiluonto sekä rakennettu ympäristö ovat sekä oppimisen kohteita että oppimisympäristöjä. Luonnossa ja rakennetussa ympäristössä retkeily sekä ympäristön tutkiminen ovat tärkeä osa varhaiskasvatusta. Myönteisten kokemusten kautta lapsi oppii nauttimaan luonnosta ja lähiympäristöstä ja hänen ympäristösuhteensa vahvistuu. Luonnon ilmiöitä havainnoidaan eri aistein ja eri vuodenaikoina.

Teknologiakasvatuksen tavoitteena on kannustaa lapsia tutustumaan tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa ja keksimään omia luovia ratkaisuja. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä, etsimään niihin yhdessä vastauksia ja tekemään päätelmiä.

Kasvan, liikun ja kehityksen

Kasvan, liikun ja kehityksen -oppimisen alueeseen sisältyy **liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen** liittyviä tavoitteita. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Tämä oppimisen alue tukee erityisesti itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liittyvää laaja-alaista osaamista.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia **liikkumaan** monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa. Lapsia kannustetaan ulkoiluun ja liikunnallisiin leikkeihin kaikkina vuodenaikoina. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on riittävästi mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikuntaan sekä sisällä että ulkona. Liikuntakasvatuksen tulee olla säännöllistä, lapsilähtöistä, monipuolista ja tavoitteellista. Riittävä fyysinen aktiivisuus on tärkeää lapsen terveille kasvuille, kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Ruokakasvatuksen tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia. Lapsia ohjataan omatoimiseen ruokailuun ja monipuoliseen, riittävään syömiseen. Päivittäiset ateriahetket järjestetään kiireettömässä ilmapiirissä opetellen ruokarauhaa ja hyviä pöytätapoja sekä yhdessä syömisen kulttuuria.

Varhaiskasvatuksessa pohditaan yhdessä lasten kanssa **terveyteen ja turvallisuuteen** liittyviä asioita. Lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään sekä henkilökohtaisesta hygieniastaan tuetaan. Lasten kanssa keskustellaan liikkumisen, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkityksestä hyvinvoinnille ja terveydelle. Lasten kanssa opetellaan turvallisuuteen liittyviä asioita päivittäisissä tilanteissa.

<p>Oppimisen alueet Kaskisten varhaiskasvatuksessa</p>	<p>Kieli Lapsille luetaan joka päivä.</p> <p>Lapsille lorutellaan joka päivä -esim. siirtymätilanteiden lorut.</p> <p>Aktiivinen vuorovaikutus hoitotilanteissa.</p> <p>Lapsia kannustetaan kertomaan asioita, keksimään tarinoita. Lapsen kertomaa dokumentoidaan. (mm. sadutus)</p> <p>Kaksikielisyyden lisäksi rikastumme muista kulttuureista tulleiden perheiden kielillä</p>	<p>Ilmaisu Musiikillinen Lauluhetket ja soittaminen.</p> <p>Kuunteleminen, äänet, sanarytmit, lorut, liikkuminen, esiintyminen, keho-soittimet ja soittimet.</p> <p>Musiikkiopisto Legaton pitämät musiikkitunnit päiväkodissa.</p> <p>Kuvallinen *Monipuoliset välineet, materiaalit ja tekemisen tavat *Lapsi saa käyttää luovuutta *Projektien ja projektirahojen hyödyntäminen mm. taideopetus.</p> <p>Sanallinen ja kehollinen ilmaisu *draama, tanssit ja leikit *Kirjallisuus, sanataide, teatteri, tanssi, sirkus *Pedagoginen yhteistyö Wasa teatterin kanssa (tapaamiset) *Yhteistyö alueteatterien kanssa</p> <p>*Henkilökunnan lahjakkuuden hyödyntäminen musiikissa ja ilmaisussa.</p>
<p>Minä ja yhteisö</p> <p>Tutustutaan lähiympäristöön ja sen historiaan.</p> <p>Tutustutaan eri kulttuureihin ja katsomuksiin.</p> <p>Huomioidaan perinteet.</p> <p>Käsitellään eettisiä kysymyksiä: ystävyys, oikea/väärä, pelko, suru jne.</p> <p>Menneisyyden ja nykyisyyden huomioiminen. (aikamatkat, kaskislaiset vierailijat)</p> <p>Päiväkodissa on aina EVS-vaihto-opiskelijoita.</p>	<p>Tutkiminen</p> <p>Ihmettely -> aikuinen osallistuu lapsen kanssa tutkimiseen ja luo ihmetteluajatuskulttuuria ja opettaa ratkaisun löytämistä.</p> <p>Matemaattisen ajattelun kehittäminen arjen havaintojen, leikkien, pelien kautta</p> <p>Ympäristökasvatus: Liikutaan luonnossa (havainnot, tunnistaminen, metsämörri) ja kestävä elämäntapa (kierrätys, ekologisuus, earth day)</p> <p>Teknologiakasvatus</p>	<p>Liikkuminen</p> <p>*Innostetaan liikkumaan monipuolisesti ja mahdollistetaan oppimisympäristöissä</p> <p>*Ulkoillaan päivittäin</p> <p>*Ohjattu liikunta sisällä ja ulkona</p> <p>*Kehontuntemus, -hallinta, motoriset perustaidot, liikuntaleikit, satu- ja musiikkiliikunta</p> <p>Ruokakasvatus *Terveelliset ruokatottumukset *Rauhalliset ruokailuhetket *Huomioidaan ruoan tuottamiseen liittyvät eettiset ja ympäristöasiat *Ruoan kunnioittaminen</p> <p>Terveelliset elämäntavat</p> <p>Turvallisuus liikenteessä.</p>

4.6 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kieleen ja kulttuuriin liittyvien näkökohtien katsotaan koskevan jokaista varhaiskasvatukseen osallistuvaa lasta. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet nähdään yhteisöä myönteisellä tavalla rikastuttavana. Kieli- ja kulttuuritietoisessa varhaiskasvatuksessa kielet, kulttuurit ja katsomukset nivoutuvat osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta.

Varhaiskasvatuslain mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielenä olevalla suomen, ruotsin tai saamen kielellä. Viittomakieltä käyttävälle lapselle voidaan antaa varhaiskasvatusta viittomakielellä. Varhaiskasvatusta voidaan antaa myös romanikielellä. Varhaiskasvatuksessa voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Tällöin tulee huolehtia myös lasten äidinkielenä olevan suomen/ruotsin kielen taidon kehittymisen tukemisesta. Henkilöstön, huoltajien ja eri kulttuuriyhteisöjen keskinäisellä yhteistyöllä edistetään lasten ja perheiden kulttuuriperinteen jatkumista ja tuetaan lasten mahdollisuutta ilmentää omia kulttuuritaustojaan. Kaksi- ja monikielisissä ympäristöissä lapsia rohkaistaan vuorovaikutukseen.

Varhaiskasvatukseen osallistuu lapsia, jotka puhuvat äidinkielenään sekä ruotsia että suomea. Näiden kaksikielisten lasten kielellisen kehityksen sekä identiteettien kehityksen kannalta on tärkeää, että molempia kieliä tuetaan ja lapsia kannustetaan niiden käyttöön.

Varhaiskasvatuksessa tuetaan monipuolisesti vieraskielisten ja monikielisten lasten kielitaidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteettien ja itsetunnon kehittymistä. Suomen/ruotsin kielen taidon kehittymistä edistetään tavoitteellisesti ja pedagogisesti suunniteltuna kielellisten taitojen ja valmiuksien osa-alueilla lasten tarpeista ja edellytyksistä lähtien. Monipuolisten vuorovaikutustilanteiden ja oppimisympäristöjen avulla lapsille tarjotaan mahdollisuuksia käyttää ja omaksua suomea/ruotsia toisena kielenä erilaisissa kasvatus- ja opetustilanteissa. Suomen/ruotsin kielen omaksumisen lähtökohtana on arkielämän konkreettinen kieli ja sen ilmaisuväri. Kielen ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Lapsi saa valmiuksia havaintojen tekemiseen sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen ja itselleen sopivalla tavalla. Osa lapsista tutustuu suomalaiseen kulttuuriin ja suomen/ruotsin kieleen vasta tullessaan varhaiskasvatukseen. Lapsen kielen kehitykseen liittyvää suomen/ruotsin kieleen tutustumista ja opettelua ei tule rinnastaa varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen (luku 5). Huoltajille kerrotaan suomalaisen varhaiskasvatoiminnan tavoitteista, sisällöistä ja menetelmistä. Huoltajien kanssa keskustellaan perheen kielellisestä ympäristöstä, kielivalinnoista, monikielisten ja -kulttuuristen identiteettien muodostumisesta sekä äidinkielen tai -kielten kehityksen vaiheista ja merkityksestä. Varhaiskasvatus tukee lapsen kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Lapsille järjestetään mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia käyttää ja omaksua myös omaa äidinkieltään tai omia äidinkieliään. Oma äidinkieli sekä suomen/ ruotsin oppiminen toisena kielenä rakentavat pohjaa lasten toiminnalliselle kaksi- ja monikielisyydelle. Vastuu lasten oman äidinkielen tai omien äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä. Tarvittaessa huoltajien kanssa käytävissä keskusteluissa käytetään tulkkia, jolla varmistetaan molemminpuolinen ymmärrys.

Kaskisissa järjestetään kaksikielistä varhaiskasvatusta. Kaksikielisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on hyödyntää lasten varhaisen kielenoppimisen herkkyyksikautta tarjoamalla lapsille tavanomaista monipuolisempaa kielikasvatusta. Lapsille tarjotaan tilaisuuksia omaksua kieliä ja käyttää niitä toiminnallisesti ja leikinomaisesti. Samalla luodaan pohjaa elinikäiselle kielten opiskelulle. Tavoitteena on, että toiminta monikielisessä ympäristössä herättää lasten kielellisen uteliaisuuden ja kokeilunhalun. Suomen- sekä ruotsin kielen lisäksi osa lapsista käyttää myös englannin kieltä. Lasten leikeissä nämä kaikki kielet ovat luontevasti läsnä. Kaskisten päiväkodissa on myös huomattava osa lapsista muista kieli- ja kulttuuritaustoista. Heidän suomen- tai ruotsin kielen oppimista tuetaan päivittäin kaikessa toiminnassa esim. kuvakorttien avulla. Huoltajat valitsevat kumpaako kotimaista kieltä lapsen toivotaan ensisijaisesti oppivan. Myös osa henkilökunnasta on muusta kieli- ja kulttuuritaustasta. Näin monenlaiset kulttuurit kohtaavat luontevasti tällä tavoin järjestetyssä varhaiskasvatuksessa.

Kaskisissa sekä henkilökunta, että vanhemmat tuovat esiin kaksikielisyyden tärkeyden päiväkodissa. Kaksikielisyyden päiväkodissa tarkoittaa sitä, että ryhmissä on sekä suomenkielisiä, että ruotsinkielisiä lapsia. Lapset leikkivät paljon yhdessä ja kuulevat luontevasti molempia kieliä päiväkodissa. Päiväkodin ryhmissä on huolehdittu siitä, että niissä on sekä suomen- että ruotsinkielistä henkilökuntaa ja että jokainen työntekijä pystyy ohjaamaan lasta molemmilla kielillä. Myös englannin kieli on osa henkilökunnan työkalustoa. Muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien lasten kielen opetuksesta sekä tuesta huolehditaan lapsen omassa ryhmässä sekä S2-opettajan toimesta.

Varsinaista kielikylpyopetusta ei Kaskisissa varhaiskasvatuksessa järjestetä.

5. LAPSEN TUKEA

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea siten kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty. Lapsen tukea järjestetään sopivalla tuen tasolla heti, kun tuen tarve on tullut esiin. Saadakseen tehostettua tai erityistä tukea edellytyksenä ei ole, että lapsi on ensin saanut yleistä tai tehostettua tukea. Jokaisella tuen tasolla otetaan huomioon pedagogiset, rakenteelliset ja hoidolliset järjestelyt. Henkilökunnan tulee huolehtia siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä. Lasta tulee kuulla huomioiden hänen ikänsä ja kehitystasonsa. Lapsen tarvitsema tukea ja toimenpiteet kirjataan päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on salassa pidettävä asiakirja.

5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja vastuut

Kolmiportaisen tuen tavoitteena varhaiskasvatuksessa on helpottaa lapsen arkipäivää, oppimisprosessia ja kehitystä. Kehityksen ja oppimisen tuen tunnistaminen on osa päivittäistä varhaiskasvatuksen toimintaa. Henkilökunnan tulee olla tarkkaavaista ja sopeuttaa toiminta ryhmän lasten tarpeiden mukaisesti. Päiväkodissa toimitaan säännöllisesti pienryhmissä, jolloin lapsen tuen tarpeeseen voidaan vastata tarkoituksenmukaisemmin.

Tuen järjestämisen ja toteuttamisen vastuut

Päiväkodinjohtaja huolehtii, että henkilöstö suunnittelee lapsen tuen osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Ryhmän henkilökunta arvioi lapsen tuen tarvetta yhteistyössä huoltajien, varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Suunniteltu tukea arvioidaan vähintään kerran vuodessa huomioiden lapsen tuen tarve. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa, että lapsen tukea kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kaskisissa kaikille 3-vuotiaille tehdään KETTU-testit (puheen ja kielentaitojen arviointimenetelmä). Ennen esiopetuksen alkua tekee erityisopettaja kartoituksen lapsen valmiuksista.

Kaskisissa on saatavilla varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut. Erityisopettaja osallistuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa koskeviin keskusteluihin, lapsen tuen tarpeen arviointiin, tukitoimien suunnitteluun ja niiden käyttöön. Erityisopettaja konsultoi ryhmien henkilökuntaa sekä antaa erityisopetusta pienessä ryhmässä tai yksilöllisesti. Erityisopettajan tukea voi toteutua myös yhteisopettajuutena.

Perhepäivähoitaja vastaa ryhmänsä lasten tuen toteuttamisesta. Tuen suunnittelu ja arviointi voidaan tehdä yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa.

Lapsen edun sitä edellyttäessä, voidaan yhteistyössä huoltajan kanssa keskustella, että lapsi siirtyy päiväkotiin saadakseen tarvitsemaansa tukea.

Varhaiskasvatuksessa voidaan tukitoimena pienentää lapsiryhmän kokoa tai voi olla lapsi- tai ryhmäkohtaisia avustajia, joiden tehtävänä on tukea lasta tai lapsia ryhmässä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa toimintaan. Tämä voi myös tarkoittaa esimerkiksi sitä, että avustaja auttaa muita lapsia, kun varhaiskasvatuksen opettaja toimii tukea tarvitsevan lapsen kanssa ja tuo vuorovaikutustilanteeseen lapsen yksilöllisiin tavoitteisiin liittyviä pedagogisia sisältöjä. Päätöksen avustajaresurssista tai ryhmäkoon pienentämisestä tekee Kaskisten sivistys – ja kirjastotoimen johtaja.

Kun lapsi tarvitsee tukea, tarkistetaan tuen tarve ja tukitoimet otetaan käyttöön mahdollisimman nopeasti. Aloite tuen tarpeesta voi tulla ryhmän henkilöstöltä, huoltajalta tai muilta asiantuntijoilta esim. erityisopettajalta tai neuvolasta. Lapsen vahvuudet tulee ottaa huomioon, kun tukea suunnitellaan ja toteutetaan.

Vaihdettaessa ryhmää tai siirryttäessä esim. esiopetukseen järjestetään tapaaminen, johon osallistuvat lähettävän ryhmän opettaja, vastaanottava opettaja ja erityisopettaja. Tarvittaessa myös päiväkodinjohtaja osallistuu. Kaskisissa on ohjeistukset siirtymävaiheiden yhteistyölle.

5.2 Yhteistyö tuen aikana

Yhteistyö lapsen huoltajien ja muiden asiantuntijoiden kanssa (esim. psykologit ja terapeutit) on tärkeää lapsen tuen seurannassa, toteutuksessa sekä arvioinnissa. Lapsen tuen järjestämisessä voidaan käyttää apuna myös asiantuntijalausuntoa, joka kirjataan myös lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tarvittaessa järjestetään asiantuntija ohjausta varhaiskasvatuksen henkilökunnalle.

Lapsen ja huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö

Lapsen tukea suunniteltaessa on lapsen huoltajilla suuri merkitys. Huoltajien kanssa keskustellaan ja järjestetään tapaamisia säännöllisesti. Huoltajia pidetään ajan tasalla lapsen tuen tarpeeseen liittyvistä prosesseista sekä mahdollisista muutoksista. Huoltajat osallistuvat aina lapsen tuen arviointiin.

Kun työskennellään eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden kanssa, käytetään keskusteluissa tarvittaessa tulkkia. Varhaiskasvatuksen henkilökunta vastaa tulkkipalveluiden tilaamisesta.

Tukea tarvitseva lapsi on myös mukana ja vaikuttaa, iän ja kehitystasonsa mukaisesti. Apuna käytetään kysymyksiä ja keskusteluja opettajan ja / tai huoltajien kanssa. Lapsen näkökulman kuulemisessa ja huomioon ottamisessa sekä osallisuuden tukemisessa käytetään kuvatukimateriaalia vaihtoehtoisena ja täydentävänä kommunikaatiomenetelmänä. Opettajat havainnoivat lasta ryhmässä tuen kartoittamiseksi ja arvioimiseksi.

Monialainen yhteistyö

Varhaiskasvatuksessa tehdään pääasiallisesti yhteistyötä koulun, esiopetuksen, neuvolan, puheterapeuttien, psykologin, sosiaalipalveluiden ja muut toimijoiden kanssa, kun lapsen tuki vaatii tietynlaista asiantuntijuutta. Monialainen yhteistyö toteutetaan ensisijaisesti huoltajan suostumuksella. Neuvolassa lapsen laajaan terveystarkastukseen sisältyy varhaiskasvatuksen henkilöstön arvio alle kouluikäisen lapsen selviytymisestä ja hyvinvoinnista. Tämä pyydetään aina vanhemman luvalla. Varhaiskasvatuksen henkilökunta voi puhelimitse kysyä konsultointiapua lasten sairauksiin ym. liittyen. Yhteistyötä tehtäessä tulee noudattaa salassapitoa ja tietojen vaihtoa koskevia säännöksiä. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa, että lapsen tarvitsema tuki toteutuu ryhmässä ja on tärkeä lenkki, yhdessä erityisopettajan kanssa, monialaisessa yhteistyössä. Asiantuntijat osallistuvat tarvittaessa lapsen tuen arviointiin.

Lapsen tuen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa hyödynnetään mahdollisia asiantuntijalausuntoja. Lausunnot voivat toimia pohjana, kun arvioidaan lapsen tuen tasoa tai oikeutta saada avustaja.

Kun lapsi siirtyy esiopetukseen tai vaihtaa päiväkotia siirretään tieto lapsen tuen tarpeesta vastaanottavaan yksikköön. Tieto, joka siirretään, on sellaista, joka on välttämätöntä lapsen tuen järjestämisen kannalta.

Lapsi voi vaikean vammaisuuden tai sairauden vuoksi tarvita pidennettyä oppivelvollisuutta. Päätös pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamiseen liittyvistä seikoista.

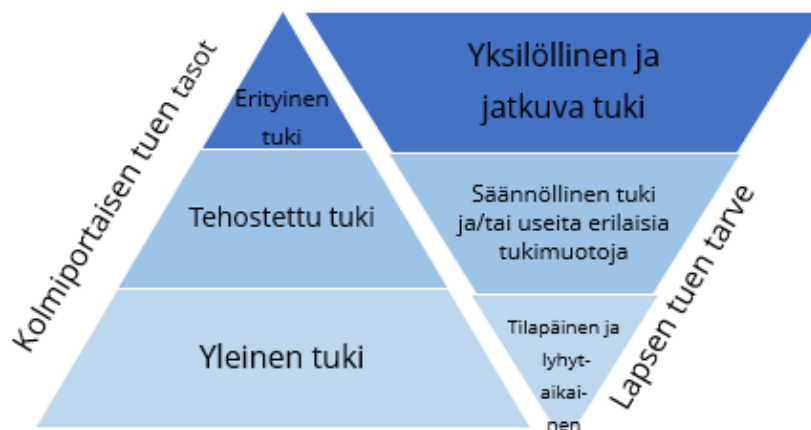
Pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamisesta Kaskisissa tarkemmin luvussa 5.3.

5.3 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Lapsella on oikeus saada tukea sopivalla tuen tasolla heti, kun tuen tarve on havaittu. Lapsen tuen saanti ei edellytä lääketieteellistä diagnoosia tai muuta terveydenhuollon tai sosiaalihuollon lausuntoa. Lapsella on myös oikeus tuen palveluihin ja apuvälineisiin tuen tarpeen mukaan.

Lapsen etu tulee huomioida aina, kun tukea järjestetään. Tavoitteena on, että kaikki lapset tuntevat olevansa osa lapsiryhmää. Työtapojen tulee olla joustavia ja turvallisia. Käytännössä voi tuki lapsiryhmässä sisältää esim. pienryhmäjoon, yksilöllisen tuen sekä oppimisympäristö ja rutiinien muokkauksen. Useita muutoksia voidaan tarvita, että löydetään kaikkia lapsia tukevia ratkaisuja. Kuvatuki, selkeät rutiinit ja päiväjärjestys edistävät ja tukevat kaikkien lasten kehitystä.

Koko henkilökunta osallistuu työnkuvauksensa ja vastualueidensa mukaisesti lapsen tuen tarpeen arviointiin ja tuen toteuttamiseen sekä työtapojen ja toimintakulttuurin kehittämiseen.

Käytännön sisällöt varhaiskasvatuksen tuen tasoilla

	Yleinen tuki varhaiskasvatuksessa Osa jokaisen lapsen arkea	Tehostettu tuki varhaiskasvatuksessa Kun tuen tarve on tilapäistä ja / tai säännöllistä	Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa Kun tuen tarve on jatkuvaa ja pitkäkestoista
Dokumentointi	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU)	Lapsen VASU	Lapsen VASU
Yhteistyö	Pedagogiset keskustelut perheen, ryhmän henkilökunnan ja päiväkodinjohtajan kanssa Reflektointi työtiimin kanssa Tarvittaessa erityisopettajan konsultaatio	Pedagogiset keskustelut perheen, ryhmän henkilökunnan ja päiväkodinjohtajan kanssa Reflektointi, lapsen tarpeista lähtevät sovitut toimenpiteet Erityisopettajan konsultaatio Tarvittaessa tutkimukset -> sosiaali- ja terveystoimen asiantuntijoiden ja	Pedagogiset keskustelut perheen, ryhmän henkilökunnan ja päiväkodinjohtajan kanssa Reflektointi, lapsen tarpeista lähtevät sovitut toimenpiteet Erityisopettajan konsultaatio ja ohjaus Monialainen yhteistyö sosiaali- ja terveystoimen asiantuntijoiden ja

		terapeuttien opastus ja ohjaus	terapeuttien sekä sivistys- ja kirjastotoimen johtajan kanssa
Tuen muodot	Arjen laadukas pedagogiikka Ryhmätasoinen pedagoginen tuki Mahdollinen rakenteellinen ja hoidollinen tuki	Ryhmätasoinen ja yksilöllistetty pedagoginen tuki Rakenteellinen tuki Mahdollinen hoidollinen tuki	Ryhmätasoinen ja yksilöllistetty pedagoginen tuki Vahva rakenteellinen tuki Mahdollinen hoidollinen tuki
Erityisopetus	Tarpeen mukaan lyhytkestoista, yksittäisiä tukitoimia	Säännöllisempää kuin yleinen tuki Voi olla lyhyt- tai pitkäkestoista ja sisältää useita samanaikaisia tukimuotoja Toteutetaan osa-aikaisena	Tuki on jatkuvaa ja säännöllistä Sisältää useita tukimuotoja ja -palveluita Voi olla kokoaikaista, Kaskisissa toteutuu osa-aikaisena
Pedagoginen osaaminen	Vahva yleinen pedagoginen osaaminen	Erityispedagogisen osaamisen rooli korostuu Lisätään henkilökunnan osaamista / koulutusta	Erityispedagogisen osaamisen rooli on vahva Lisätään henkilökunnan osaamista / koulutusta
Tuen suunnittelun ja toteuttamisen vastuu	Ryhmän aikuiset ja lapsen huoltajat	Ryhmän aikuiset, lapsen huoltajat ja mahdolliset yhteistyötahot	Ryhmän aikuiset, lapsen huoltajat ja kaikki yhteistyötahot
Hallintopäätös	Päätöstä ei tarvita yleisestä tuesta Tukipalveluista tulee tehdä päätös; sivistys- ja kirjastotoimen johtaja	Päätös tehostetusta tuesta ja tukipalveluista tulee tehdä; sivistys- ja kirjastotoimen johtaja	Päätös erityisestä tuesta ja tukipalveluista tulee tehdä; sivistys- ja kirjastotoimen johtaja

(Mukaiilu, alkuperäinen Kolmiportainen tuki varhaiskasvatuksessa/Noora Heiskanen 2018)

Yleinen tuki

Varhaiskasvatuksessa käytetään varhaiskasvatuslaissa määriteltyä kolmiportaista tukea. Ensimmäinen taso, yleinen tuki, tukee lapsen selviytymistä lapsiryhmän jokapäiväisessä toiminnassa. Lapsen yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastataan käyttämällä esimerkiksi soveltuvia materiaaleja, välineitä, opetusohjelmia, tarvittaessa myös yksilöllistä tukea voidaan antaa. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa ensisijaisesti yleisen tuen suunnittelusta ja toteutuksesta. Esimerkkeinä tukitoimista voivat olla suunnitellut istumapaikat, pienryhmiin jakaminen, kuvatuki ja time timer. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioitaessa keskustellaan mahdollisista yleiseen tukeen liittyvistä tukitoimista huoltajien kanssa. Tarvittaessa erityisopettaja osallistuu lapsen suunnitelman laatimiseen. Yleisen tuen saaminen ei edellytä hallintopäätöstä.

Tehostettu tuki

Tehostettu tuki on kolmiportaisen tuen toinen taso. Tuki on vahvempaa ja enemmän yksilöllisesti mukautettua. Tuki voi muodostua useista tuen muodoista, joita käytetään säännöllisesti tai jaksoittain sekä yksilöllisesti että ryhmässä. Tehostettu tuki aloitetaan niin pian kuin mahdollista, kun lapsen vahvemman tuen tarve on havaittu. Tukitoimet kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, niitä voivat olla esim. varhaiskasvatuksen erityisopettajan tuki, varhaiskasvatuksen opettajan lisätty tuki, ryhmäavustaja, kuvatuki, time timer, ja pienryhmiin jakaminen. Tarvittaessa lapsen suunnitelman laatimiseen osallistuvat myös muut asiantuntijat kuten neuvola, puheterapeutti ja psykologi. Lapsen oppimiseen ja kehitykseen liittyvä ajantasainen asiantuntijalausunto mainitaan lapsen

varhaiskasvatussuunnitelmassa. Hallintopäätöksen tehostetusta tuesta tekee Kaskisten sivistys – ja kirjastotoimen johtaja. Päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana.

Erityinen tuki

Kolmas ja vahvin tuen taso on erityinen tuki. Lapsella on oikeus erityiseen tukeen heti tuen tarpeen ilmettyä. Hallintopäätöksen erityisestä tuesta tekee Kaskisten sivistys – ja kirjastotoimen johtaja. Päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana.

Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa yhdessä varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja huoltajien kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta. Tarvittaessa osallistuvat myös muut toimijat kuten psykologi, lääkäri ja puheterapeutti. Lapsen oppimiseen ja kehitykseen liittyvät asiantuntijalausunnot mainitaan lapsen suunnitelmassa. Lapsen tuki ja sen sisältö suunnitellaan lapsen yksilöllisistä tarpeista lähtien. Esimerkkeinä tukitoimista voivat olla erityisopettajan osa-aikainen erityisopetus, varhaiskasvatuksen opettajan vahvempi tuki, yksilöllinen kuvatuki, oppimisympäristöön liittyvät yksilölliset ratkaisut sekä yksilölliset oppimistavoitteet. Tuki on jatkuvaa ja kokoaikaista.

Pidennetty oppivelvollisuus

Lapsi voi vaikean vammaisuuden tai sairauden vuoksi tarvita pidennettyä oppivelvollisuutta. Päätös pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamiseen liittyvistä seikoista. Tällöin tehdään myös päätös erityisestä tuesta. Molemmat päätökset tekee Kaskisten sivistys- ja kirjastotoimen johtaja.

Kaikilla lapsilla on oikeus saada esiopetusta ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapsella, jota pidennetty oppivelvollisuus koskee, on oikeus esiopetukseen sen vuoden syyslukukauden alusta, kun hän täyttää viisi vuotta.

Pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdot Kaskisissa:

Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella. Kaskisissa oppivelvollisuuteen kuuluva esiopetusvuosi suoritetaan päiväkodin esiopetusryhmässä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti seuraavilla tavoilla:

1	Lapsi 5-vuotias: Oppivelvollisuutta edeltävä maksuton esiopetus. Päiväkotiryhmässä Lapsi 6-vuotias: Oppivelvollisuus alkaa (1.8.) Esiopetus päiväkodin esiopetusryhmässä Koulusta konsultaatio esiopetukseen. Lapsi 7-vuotias: Aloittaa perusopetuksen
2	Lapsi 6-vuotias: Oppivelvollisuus alkaa (1.8.) Esiopetus päiväkodin esiopetusryhmässä Koulusta konsultaatio esiopetukseen. Lapsi 7-vuotias: Aloittaa perusopetuksen
3	Lapsi 6-vuotias: oppivelvollisuus alkaa (1.8.) Esiopetus päiväkodin esiopetusryhmässä Koulusta konsultaatio esiopetukseen. Lapsi 7- vuotias: Toinen oppivelvollisuuteen kuuluva esiopetusvuosi Lapsi 8- vuotias: Aloittaa perusopetuksen

Tuen muodot

Kaskisten varhaiskasvatuksessa otetaan huomioon pedagogiset, rakenteelliset ja hoidolliset tuen muodot. Jokaisella tuen tasolla otetaan kantaa siihen, mitä tuen muotoja tarvitaan. Tuen muotoja voi toteuttaa samanaikaisesti heti tuen tarpeen ilmettyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Työtapoja ja oppimisympäristöjä muunnellaan lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Tukitoimet suunnitellaan pedagogisesti niin, että lapsen osallisuus, oikeus oppia ja toimia osana vertaisryhmää toteutuvat lapsen edun mukaisesti. Varhaiskasvatuksen opettajalla on, yhdessä ryhmän muiden työntekijöiden kanssa, pääasiallinen vastuu pedagogisista tuen muotojen suunnittelusta. Päiväkodinjohtaja vastaa, että rakenteellinen tuki ja tuen suunnittelu toteutuu. Lähihoitaja, jolla on lääkehoidon pätevyys, hoitaa ne hoidolliset tuen muodot, jotka liittyvät terveyden – sairaanhoitoon sekä lääkkeisiin. Muista hoidolliseen tukeen liittyvistä apuvälineistä ja ympäristöratkaisusta (esim. pyörätuoli rampit) vastaa koulutuksen järjestäjä.

Tuen tarpeen suunnittelun ja toteutuksen apuna voidaan käyttää henkilökunnalle laadittua tuen muotojen tarkistuslistaa.

Lapsen tuen tarpeista keskustellaan tarvittaessa huoltajien, henkilökunnan ja muiden asiantuntijoiden kanssa ja tuki dokumentoidaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kasvatushenkilöstön erilainen osaaminen ja käytössä olevat resurssit hyödynnetään.

Pedagogisiin tuen muotoihin lukeutuvat toistuvien toimintojen sekä lapselle selkeän ja ennakoitavan päivärytmin luominen. Lapsen tukeen kuuluvat muun muassa sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat. Pedagogista tukea voidaan toteuttaa esim. käyttämällä pienryhmätoimintaa, kuvataukea, pukeutumisen tukea ja harjoitustuokioita. Pedagogisiin tuen muotoihin kuuluvat myös varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelu, havainnointi, dokumentointi ja arviointi.

Rakenteellisiin tuen muotoihin kuuluu lapsen tuen tarpeen havaitsemiseen ja sen toteuttamiseen liittyvän henkilöstön osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen lisääminen. Tässä voidaan hyödyntää esim. erityisopettajan antamaa konsultaatiota / koulutusta. Rakenteellisia tuen muotoja ovat myös ryhmän lapsimäärän pienentäminen sekä henkilöstön mitoittamiseen ja/tai rakenteeseen liittyvät ratkaisut sekä niiden muuttaminen lapsen tuen tarpeen mukaan.

Hoidollisten tuen muodot järjestetään monialaisena yhteistyönä lapsen tarpeen mukaisesti. Näitä voivat olla esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvät avustamisen tarpeet ja apuvälineet. Yhteistyötä tehdään esimerkiksi puhe-, toiminta- ja fysioterapeuttien, kuntoutusohjaajan, sairaanhoidon, pedagogisen ohjaajan ja sosiaaliohjaajan kanssa. Lapsen lääke- tai sairaushoito ei ole riippuvainen varhaiskasvatuslain mukaisesta tuen tasosta, vaan hoitoa annetaan tuen tasosta riippumatta lapsen tarpeen mukaan.

5.4 Lapsen tuen arviointi

Varhaiskasvatuksessa lapsen tukea arvioidaan kaikilla tuen tasoilla. Lapsen tuen tarvetta, sekä tuen riittävyttä ja toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan, mutta kuitenkin vähintään kerran vuodessa esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkistamisen yhteydessä tai tuen tarpeen tai oppimisympäristön muuttuessa.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen arviointiin tarpeen mukaan. Sosiaali- ja terveystieteiden viranomaiset osallistuvat arvioinnin tekemiseen varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä, jos arviointi edellyttää myös muuta kuin varhaiskasvatushenkilöstön pedagogista asiantuntemusta tuen tarpeen arvioimiseksi ja tuen ratkaisujen perusteeksi.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan toimintakausittain syyskuun loppuun mennessä ja arvioidaan keväällä. Mikäli lapsen tuen tarpeessa tapahtuu muutoksia toimintakauden aikana, arvioidaan suunnitelma uudelleen. Toiminnan tavoitteet päivitetään, kun lapsen tuen tarve muuttuu.

Aloite tuen tehostamiseksi voi tulla lapsen ryhmän henkilöstöltä, huoltajalta/huoltajilta tai yhteistyötaholta.

5.5 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana

Lapsen tarvitsema tuki eli tuen taso, muodot ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Sen laadinnasta ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettaja yhteistyössä muun henkilöstön, lapsen huoltajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Henkilöstön tehtävänä on tukea huoltajan ja lapsen osallisuutta suunnitelman laatimisessa ja arvioinnissa. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä lapsen ja huoltajan kanssa. Lapsen mielipide selvitetään ja huomioidaan suunnitelmaa laadittaessa ja sitä arvioitaessa.

Lapsen vasun laadinnassa yhteistyön tekeminen eri tahojen kesken on tärkeää. Yhteistyössä lapsen, huoltajien ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa keskustellaan lapsen mielenkiinnonkohteista, vahvuuksista ja tuen tarpeista sekä tuen toteuttamisesta. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsikohtaiset tavoitteet pedagogiselle toiminnalle ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Siirtymävaiheissa esim. lapsen vaihtaessa ryhmää tai varhaiskasvatusyksikköä sekä siirtymässä esiopetukseen lapsen tuen toteuttamisen kannalta välttämätön tieto siirretään vanhan ja uuden yksikön tai palveluntuottajan välillä. Kaskisten varhaiskasvatuksessa on laadittu ohjeet siirtymävaiheisiin.

Heti, kun lapsen tuen tarve tulee esille päivittää varhaiskasvatuksen opettaja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman. Suunnitelmaan kirjataan nykytilanne, aikaisemmat tukitoimet, lapsen ja huoltajien mielipiteet sekä päätöstoimenpiteet. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu suunnitelman laadintaan. Tuen tarpeen arviointi voi johtaa yleiseen tai tehostettuun tukeen.

Jos tehostettu tuki ei riitä täytyy lapsen varhaiskasvatussuunnitelma päivittää uusien tuen tarpeiden mukaisesti. Suunnitelmaan kuvataan vielä kokonaisvaltaisemmin lapsen tilanne, vahvuudet ja haasteet, aikaisemmat tukitoimet, lapsen ja huoltajien mielipiteet sekä päätöstoimenpiteet ja vastuunjako. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa suunnitelman päivityksestä. Tuen tarpeen arviointi voi johtaa tukeen erityisessä tuessa.

Perusteena hallintopäätöksen tekemiselle lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta on käytävä ilmi lapselle annettava tuen taso, tukimuodot ja -palvelut sekä varhaiskasvatusyksikkö.

Jos lapsella on jokin pitkäaikainen sairaus, joka vaatii lääkehoitoa, laaditaan hänelle yhteistyössä terveydenhuollon kanssa lääkehoitosuunnitelma. Siltä osin kuin lääkehoitosuunnitelmaan sisältyvät tiedot ovat välttämättömiä lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseksi, kirjataan ne lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Lapsen vasu on pysyvästi säilytettävä asiakirja ja se täytyy arkistoida oleellisine liitteineen Kansallisarkiston päätöksen mukaisesti. Sosiaali- ja terveydenhuollosta saapuvia lausuntoja ei säilytetä erikseen varhaiskasvatuksen asiakirjakokonaisuudessa, vaan ne arkistoidaan sosiaalihuollon ja terveydenhuollon yhteyteen.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tallennetaan Kaskisissa Päikky ohjelmaan.

Syksyllä esiopetuksessa lapsen tuen tarpeita seurataan ja dokumentoidaan kolmiportaisen tuen asiakirjoihin. Esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle tuen tarve kirjataan ensisijaisesti kolmiportaisen tuen dokumentteihin. Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella, tuen tarve kirjataan ensisijaisesti esiopetuksen oppimissuunnitelmaan tai kolmiportaisen tuen dokumentteihin. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa on mainittava, että tuen tarpeet on kirjattu em. dokumentteihin.

5.6 Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista

Lapselle annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista on varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävä viipymättä hallintopäätös, joka perustuu tuen tarpeen arviointiin. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja mahdolliset asiantuntijalausunnat toimivat perusteena, kun tehdään hallintopäätös tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista.

Ennen päätöksen tekemistä varhaiskasvatuksen järjestäjän on kuultava lapsen huoltajaa tai muuta laillista edustajaa ja informoitava hallintopäätöksen prosessista.

Tehostetun ja erityisen tuen päätöksessä mainitaan ja päätetään seuraavista asioista: tuen muodoista, varhaiskasvatuksen toimipaikasta, tukipalveluista. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, koska huoltaja voi hakea siihen muutosta valittamalla.

Päätös on aina perusteltava ja se on voimassa toistaiseksi.

Hallintopäätös muutetaan tai kumotaan, mikäli lapsen tuen tarve muuttuu.

Myös huoltaja voi hakea tehostettua tai erityistä tukea lapselle.

Mikäli lapselle ei tehdä päätöstä tehostetusta tai erityistä tuesta tulee tukitoimista tehdä erillinen hallintopäätös.

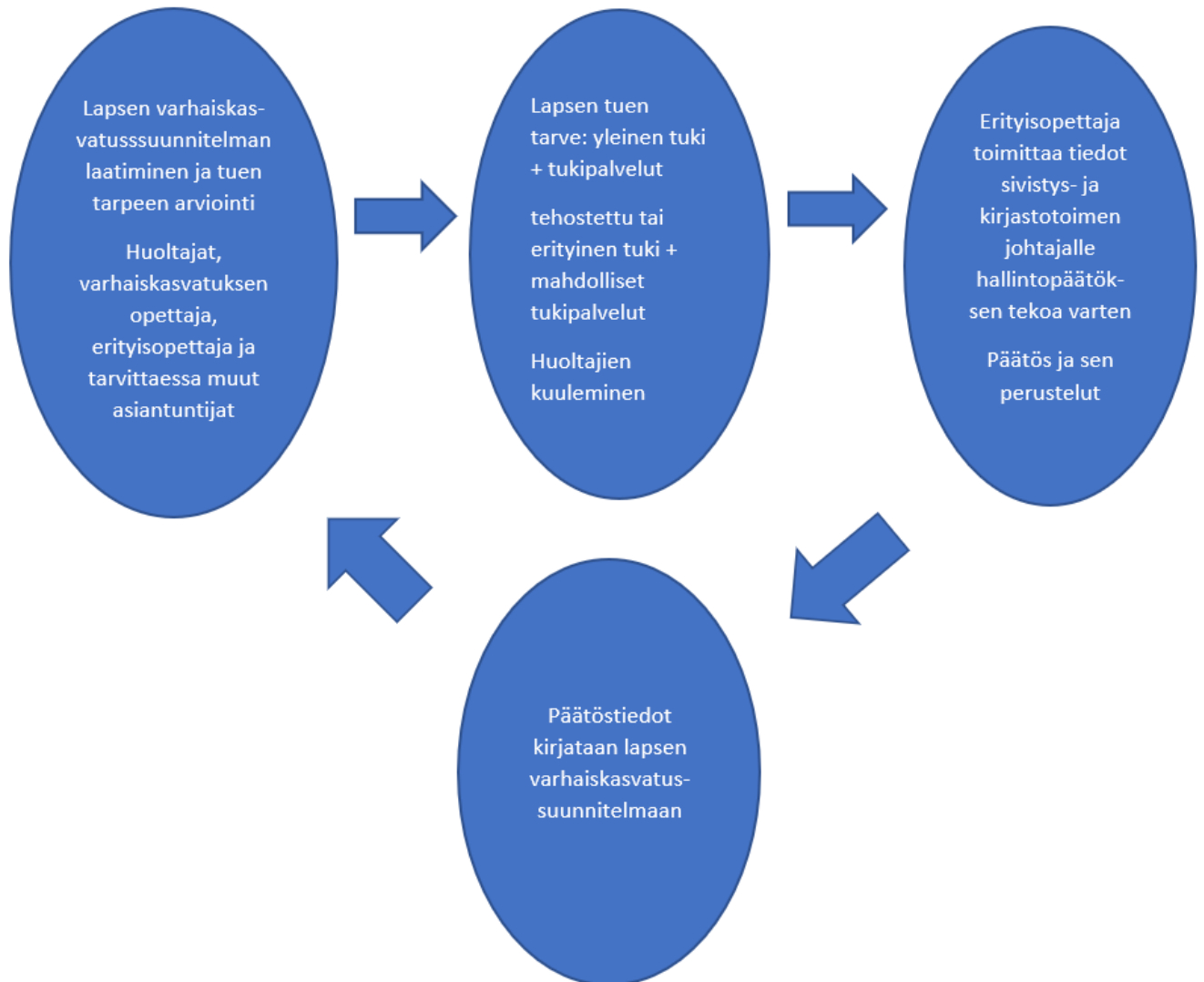
Lapsen varhaiskasvatusta voi järjestää useampi kuin yksi varhaiskasvatuksen järjestäjä. Mikäli lapsi osallistuu kahden eri kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen esimerkiksi vuoroasumistilanteessa, hallintopäätöksen tekevät erikseen molemmat kunnat. Tällöin varhaiskasvatuksen järjestäjillä on velvollisuus toimia tuen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa yhteistyössä lapsen edun mukaisesti. Kukin toimija tekee hallintopäätöksen itse.

Hallintopäätös tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista on pantava täytäntöön heti. Päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Täytäntöönpanolla ennen päätöksen lainvoimaa on keskeinen merkitys oikeusturvan kannalta. Päätöksellä ei voida päättää lapsen sosiaali- ja terveystalvakuista, kuten lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineistä tai vammaispalvelulain mukaisista palveluista ja tukitoimista.

Kaskisissa hallintopäätöksen tehostetusta ja erityistä tuesta sekä tukipalveluista tekee sivistys – kirjastotoimen johtaja.

Kolmiportaisen tuen päätösprosessi Kaskisten varhaiskasvatuksen

Varhaiskasvatuslaki 15 a § lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen, 15 b § lapsen tuen toteutus, 15 c § lapselle annettavat tukipalvelut, 15 d § tuen tarpeen arviointi, 15 e § päätös tuesta ja tukipalveluista, Hallintolaki 34 §, 45 § 1 mom.

6. VAIHTOEHTOISEEN PEDAGOGIIKKAAN TAI ERITYISEEN KATSOMUKSEEN PERUSTUVA VARHAISKASVATUS

Kaskisten varhaiskasvatuksessa ei ole tarjolla vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuvaa varhaiskasvatusta. Koska päiväkodissa on paljon kansainvälisiä lapsia, huolehditaan heidän kulttuuriperinteen kunnioittamisesta sekä vaalimisesta ja huolehditaan myös siitä, että huoltajat saavat riittävästi tietoa suomalaisen varhaiskasvatuksen toiminnan tavoitteista, arvoista sekä toimintatavoista. Mahdollisuuksien mukaan toiminnassa mahdollistetaan kansainvälisten lasten omiin kulttuuriperinteisiin tutustumista koko päiväkodin lasten kesken, yhteistyössä huoltajien kanssa.

7. TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Toiminnan arvioinnin tarkoituksena on tukea varhaiskasvatustilain ja varhaiskasvatussuunnitelmien toteuttamista sekä varhaiskasvatuksen kehittämistä. Varhaiskasvatustilain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Varhaiskasvatuksen toiminnan arvioinnin tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä. Systemaattinen arviointi edellyttää järjestäjältä toimivaa arviointijärjestelmää. Arvioinnin avulla edistetään varhaiskasvatuksen laatua, tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita ja kehitetään toimintaa.

7.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä lasten kehityksen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan ja kehitetään kansallisen tason sekä järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötason näkökulmista.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä seuraa ja arvioi säännöllisesti varhaiskasvatussuunnitelmia ja niiden toteutumista eri toimintamuodoissa. Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää järjestäjä- ja yksikötason arvioinnissa käytettävistä menettelytavoista. On tärkeää, että paikallisilla päättäjillä, huoltajilla sekä varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on ajantasaista tietoa varhaiskasvatuksen toteutumisesta ja sen laadusta. Keskeiset arviointitulokset tulee julkistaa. Järjestäjä- ja yksikötason arviointi on keskeinen osa varhaiskasvatuksen johtamista ja kehittämistä paikallisesti. Lapsille ja heidän huoltajilleen on järjestettävä mahdollisuus säännöllisesti osallistua varhaiskasvatuksen arviointiin.

Henkilöstön tavoitteellinen ja suunnitelmallinen itsearviointi on keskeisessä asemassa varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Arvioinnin kohteena voi olla muun muassa henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa, ryhmässä vallitseva ilmapiiri, pedagogiset työtavat, toiminnan sisältö tai oppimisympäristöt. Lapsen tuen (luku 5) toteutuminen on keskeinen arvioinnin kohde.

Yksilötason arviointi tarkoittaa lasten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumisen arviointia. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on tärkeää arvioida aina ennen sen päivittämistä tai uuden laatimista. Arvioinnin yhteydessä lapsi, huoltaja ja henkilöstö pohtivat omalta osaltaan, miten yhdessä kirjatut toiminnan tavoitteet ja sopimukset on huomioitu ja miten ne ovat toteutuneet varhaiskasvatuksen toiminnassa. Lapsen tuen arviointi sisältyy lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Kaskisten varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa on huomioitu kaupungin strategia, jossa keskeisenä missiona on, miten kaupunki pyrkii edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja kestävää kehitystä sekä kehittyvänä kaupunkina huolehtii asukkaistaan ja heidän hyvinvoinnistaan. Näin myös varhaiskasvatukselle on asetettu tärkeä tehtävä varmistaa lasten hyvinvointia varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen ammatillisella toiminnalla ja edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäistä osaltaan syrjäytymistä.

Kaskisissa varhaiskasvatuksen toiminnan arviointi on jatkuvaa ja johdettua. Varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutumista arvioidaan Karvin (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus) ohjeistuksen (v. 2019) mukaan. Arvioinnilla pyritään henkilökuntaa sitouttavaan tavoitteelliseen, jatkuvaan toimintaan, joka tähtää varhaiskasvatuksen toiminnan tavoitteiden saavuttamiseen ja toiminnan laadun parantamiseen. Toimintaa arvioidaan johtamisen, henkilöstön sekä lasten ja huoltajien näkökulmista. Asetettuja tavoitteita sekä toimintaa arvioimalla voidaan nostaa esiin vahvuudet sekä myös tunnistaa kehittämisen kohteet. Jotta toimintaa voidaan kehittää, tulee sitä arvioida systemaattisesti.

Lapsiryhmän pedagogiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen osallistuu koko moniammatillinen tiimi. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa tiiminsä pedagogisesta keskustelusta ja arvioinnista, dokumentoinnista, huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Yhteisten keskustelujen pohjalta varhaiskasvatuksen tiimi arvioi säännöllisesti asettamiensa tavoitteiden toteutumista sekä niiden pohjalta toteutunutta toimintaa. Henkilöstön tavoitteellinen ja suunnitelmallinen itsearviointi on keskeisessä asemassa varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan ja arvioidaan yhdessä lapsen huoltajien kanssa. Arvioinnin yhteydessä lapsi, huoltaja ja henkilöstö pohtivat omalta osaltaan, miten yhdessä kirjatut toiminnan tavoitteet ja sopimukset on huomioitu ja miten ne ovat toteutuneet varhaiskasvatuksen toiminnassa. Lapsen tuen toteutuminen on keskeinen arvioinnin kohde. Lapsen tuen arviointi sisältyy lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Lasten näkökulma ja osallisuus tulee esiin lasten varhaiskasvatussuunnitelmissa, esiopetuskeskusteluissa ja jokapäiväisessä arjen toiminnassa. Huoltajille järjestetään mahdollisuus osallistua säännöllisesti varhaiskasvatuksen arviointiin. Keväisin tehdään asiakastyytyväisyyskysely huoltajille.

Huoltajien arviointipalautteet:

- päivittäiset kohtaamiset ja keskustelut ovat luonteva tapa pienessä kaupungissa
- lapsen Vasu- keskustelut
- vuosittain tehtävä arviointi – ja palautekysely toiminnasta

Lasten palautteet:

- lasten ja henkilökunnan päivittäiset keskustelut
- lasten hyvinvoinnin seuraaminen ja havainnointi
- Lasten näkemysten ja kiinnostuksen kohteiden huomioiminen esim. keskusteluissa, leikkien havainnoinnissa, saduttamisessa

Henkilöstön palautteet:

- työpaikkakokoukset
- kehityskeskustelut
- pedagogiset illat
- kehittämispäivät/koulutuspäivät 2-3 pv/vuosi
- itsearviointi
- yhteiset tiimikeskustelut

Asiakastyytyväisyys kyselyiden, arvioinnin ja palautteiden tulokset tiedotetaan huoltajille sekä niistä raportoidaan Kaskisten Sivistyslautakunnalle keväisin.

